

Tüskés Anna

Kálvin János képi ábrázolásai a Kárpát-medencén kívül a 16. század második negyedétől napjainkig

A 16. század második negyedétől napjainkig terjedő időszakban Kálvinról készült több ezer ábrázolás technika, funkció, mesterek és megjelenési helyek szempontjából rendkívül sokrétű. A legnagyobb számban található metszetek és érmek mellett egyaránt előfordulnak olajfestmények, tollrajzok, akvarellek, szobrok, domborművek, freskók és üvegablakok. A 16–17. századi sokszorosított lapok egy része nem önállóan, hanem különféle kiadványok – arcképsorozatok, almanachok és röplapok – illusztrációjaként jelent meg. Ezek jelentős hányadát a latin, német, francia feliratok szerint nyugat-európai közönségnek készítették. A mesterek között ekkor németeket, franciákat, németalföldieket és svájciakat találunk legnagyobb számban.

A Kálvin-ábrázolások fő típusainak bemutatását és vizsgálatát több tényező indokolja. Ezek közül az egyik az, hogy Emile Doumergue *Iconographie calvinienne* című, 1909-ben megjelent könyve óta az elemzés szempontjai finomodtak, számos új mű került elő; több, egy-egy műfajra koncentrálnó tanulmány látott napvilágot, az összefoglaló áttekintés azonban elmaradt. A kutatás során a korpusz közel ötven új, eddig katalógizálatlan dokumentummal gyarapodott. A 16–17. századi alkotások betekintést engednek a reformáció és az ellenreformáció vizuális kultúrájába, s megvilágítják a magas műveltségű megrendelők számára készült festmények, érmek, könyvillusztrációk, valamint a többnyire ezeket követő populáris kisgrafikai ábrázolások közti kapcsolathálózatot. Tanulmányomban arra teszek kísérletet, hogy kiválasztott példák alapján bemutassam Kálvin képzőművészeti hagyományát, kijelöljem az ikonográfia történetének szakaszait és meghatározzam fontosabb sajátosságait. A fő képtípusok jellegzetes példáit és az ikonográfia megújítási kísérleteit példázó műveket állítom középpontba.

Az anyaggyűjtésben arra törekedtem, hogy az alkotások ikonográfiájának minél szélesebb körét bemutassam. A katalógusban nem vállal-

kozhattam a több ezer képi forrás teljes számbavételére, ehelyett az azonos ikonográfiai típusú ábrázolásokból a korábbiakat, valamint az eltérő műfajban és technikával készült, új jelentésréteget hordozó emlékeket részesítettem előnyben. Ez lehetővé teszi a különböző funkciójú művek közötti ikonográfiai összefüggések vizsgálatát és az ikonográfia megújítására tett kísérletek nyomon követését.

A számbavett forrásanyag a világ számos országában létrejött alkotást tartalmaz, a legtöbbet Franciaországból, Svájcban, Németországból, Németalföldről és Angliából. A gyűjtés alsó időhatárát a feltehetően még Kálvin életében alkotott legkorábbi portréábrázolások jelölik ki. A felső időhatárt kiterjesztettem napjainkig, hogy minél hosszabb időszakban követhessem nyomon az ikonográfiai és műfaji változásokat.

Az itt bemutatott válogatás a reformációval kapcsolatos nagyszámú emléket őrző tíz legjelentősebb francia, német és svájci közgyűjteményből származik. Igyekeztem áttekinteni a Kálvin-ábrázolások teljes korpuszát, előfordulhat azonban, hogy a gyűjtemények részleges feldolgozottsága és publikáltsága miatt egy-egy fontos emlék elkerülte figyelmemet.

A Kálvin-ábrázolásokkal kapcsolatos tudományos vizsgálódás kezdetei a festményekhez, érmekhez és a sokszorosított grafikához kapcsolódnak. Kutatásom kiindulópontja Emile Doumergue-nak az 1909-es jubileumi évre megjelent monográfiája, amely a francia teológus áttekintő tanulmányán túl tartalmazza Eugène Demole éremkatalógusát és Maillart-Gosse kisgrafikai gyűjteményének bemutatását.¹ A Doumergue-monográfia összesen közel ezer mű leírását közli. Az arcképek és eseményábrázolások mellett a szerző bevonta a vizsgálatba a karikatúrákat, valamint néhány fiktív alkotást is közölt. Nagy mennyiségű képanyagot foglalt tipológiai rendszerbe és tett hozzáférhetővé a további kutatásnak. Az anyagon belül külön tárgyalja a portrékat és a karikatúrákat. A portrékat Kálvin életkora alapján fiatal-, érett és időskori ábrázolásokra bontja, illetve külön elemzi az érmeket és függelékben a hibás attribúciókat és a Kálvin életéből vett jeleneteket. Az érett kori portrékat beállítás szempontjából csoportosítja háromnegyed profil, profil és szemközt néző ábrázolásokra. A karikatúrákon belül elemzi a protestáns, a kálvinista, a lutheránus és Kálvin-ellenes, a vegyes és a vallási béke utáni vágyat tükröző műveket. Maillart-Gosse 307 sokszorosított grafika, Demole 96 érem leírását adta katalógusában. A mű jelentősége elsősorban abban van, hogy az ikonográfiai elemzés mellett először kísérli meg feltárni az alkotások elterjedésének és használatának összefüggéseit. Az újabb eredmények közül a Kálvin halálának négy századik évfordulójára 1964-ben Genfben rendezett

¹ DOUMERGUE, 1909; DEMOLE, 1909; MAILLART-GOSSE, 1909.

kiállítást érdemes kiemelni, amely átfogó történeti összefüggésben mutatta be a Kálvin-ikonográfia néhány darabját.²

Az elmúlt száz évben számos tanulmány jelent meg egy-egy Kálvin-ábrázolás elemzésével vagy újabb művek felbukkanása kapcsán a *Genava* és a *Schweizer Monatshefte* című folyóiratokban.³ A kisgrafikai alkotások katalógusai is jelentősen gyarapították az ismert emlékek számát.⁴ Az érmeek tekintetében a hetvenes és nyolcvanas évek árverési katalógusai, valamint Darrin R. Brooker és Robert J. King 2005-ben megjelent könyve sok új részlettel bővítik a Kálvin-ikonográfiával kapcsolatos ismereteket.⁵ Mary G. Winkler tanulmányában nem elsősorban Kálvin portréit vizsgálja, hanem annak mértékét, hogy a portré mennyire volt elfogadott műfaj a kálvinista művészetben.⁶

A 19. század első felében létrejött, később a párizsi Bibliothèque Nationale-ba került Hennin-gyűjtemény számos Kálvin vonatkozású metszetet tartalmaz. A reformációval kapcsolatos nagyobb múzeumok, így a genfi Bibliothèque Publique et Universitaire, az Église protestante, a Musée d'Art et d'Histoire, a Musée Historique de la Réforme, a Musée International de la Réforme, a párizsi Société d'Histoire du Protestantisme Français és a noyoni Musée Calvin anyaga csak részben feldolgozott.⁷ Németországban a nürnbergi Germanisches Nationalmuseum Graphische Sammlungja és a müncheni Bayerische Staatsbibliothek őriz számos Kálvin-ábrázolást.

Mesterek, technikák

A szignált, illetve a kutatás szerint valamely mesternek tulajdonítható alkotások aránya nem éri el az egész anyag kétharmadát. Néhány esetben a monogramok feloldhatatlansága (6., 32., 42., 65., 73. tétel) nem teszi lehetővé az egyértelmű mesterhez kapcsolást. A szignált ábrázolások túlnyomó többsége rézmetszet és érem, az olajfestmények és fametszetek száma alacsony.

² 400 ans d'iconographie, 1964.

³ AUBERT, 1930; AUBERT, 1931; AUBERT, 1934; WEERDA, 1955; BLANKE, 1957; BOISSONNAS, 1962.

⁴ HOLLSTEIN, 1953.

⁵ STUCKER, 1977; ZAK, 1979; SCHNELL, 1983; WHITING, 1983; CHAMAY, 2001; BROOKER-KING, 2005.

⁶ WINKLER, 1999. 243–251.

⁷ PANNI, 1998. Köszönöm Béatrice Lovis segítségét a genfi Musée International de la Réforme gyűjteményének megismerésében.

A név szerint ismert művészek működési idejének és helyének vizsgálata lehetőséget ad az előállítás időbeli alakulásának és a Kálvin-tisztelet jelentősebb központjainak meghatározására. A 16. század második negyedétől napjainkig terjedő időszakot tízéves szakaszokra bontva és a datált, ismert készítőjű műveket alapul véve a 16. században mindössze három festőt, hat metszőt és egy éremkészítőt ismerünk, majd a 17. században az ismert metszők száma huszonháromra, az éremkészítőké négyre emelkedik. A 18. században nyolc metszőt, két éremkészítőt és egy freskófestőt ismerünk név szerint, a 19. században az ismert festők száma nyolcra emelkedik, míg az éremkészítőké és a szobrászoké nyolcra, a metszőké hatra csökken. A 20. században tizenkét éremkészítőt, hat szobrászt és egy metszőt ismerünk név szerint. A tízéves bontásból az is kitűnik, hogy a 16. században a 60-as években, Kálvin halála körül foglalkoztak alkotások készítésével a legtöbben. A 19–20. században a jubileumi években (1817, 1835, 1909, 1917, 1935) jelent meg a legtöbb ábrázolás. Ehhez hasonló képet mutat az egész anyag időbeli megoszlása. Az ismert készítőjű anyag időbeli alakulásához hasonlóan az össztermés a 17. századi fellendülés után a 18. században jelentősen csökken, amit a 19. század első felében ismételt fellendülés követ.

A művészek működési helyei azt mutatják, hogy a 16–17. századi Kálvin-ábrázolások előállításában a francia, svájci, német és holland mesterek játszották a legnagyobb szerepet. A rézmetszés francia központjai közül Párizs és Lyon emelkedik ki. A 16. században három francia metsző fordul elő az anyagban (René Boyvin, Pierre Woeriot, Pierre Cruche), számuk a 17. században jelentősen megemelkedik (Jacques Granthomme, Balthasar Montcornet, Georges William Vestner, Le Blond). A rézmetszés svájci központjai közül Genf áll az első helyen. A 17. században két svájci metsző fordul elő az anyagban (Jacques Goulart, Con. Meyer). A rézmetszés német központjai közül Nürnberg, Drezda, Köln, Strassburg, Frankfurt, Heidelberg, Augsburg, Berlin és Bonn emelkedik ki. A 16. században két német metsző fordul elő az anyagban (Balthasar Jenichen, Tobias Stimmer), számuk a 17. században jelentősen megemelkedik (Jeremias Dumenil, Clemens Ammon, Christian Wermuth, Jacob Sandrart). A rézmetszés németalföldi központjai közül Amszterdam és Antwerpen áll az első helyen. A 16. században három holland metsző fordul elő az anyagban (Huijch Allardt, Rombout van der Hoye, Jodocus Hondius), számuk a 17. században jelentősen megemelkedik (Hugo Allardt, G. T. Visscher, Jacob Gole, Pet. Schenk, Carel Allard, Jan Houwens, G. Valk, Johannes de Ram, Martinus van Beusecom). A 17. században két flamand metszővel találkozunk (Philip Fruytiers, Gaspar Bouttats), míg

a 16. századi Itáliát két neves festő képviseli (Tiziano Vecellio és Giuseppe Arcimboldo).

Az érmek, medálok és emléklakettek előállításában a 17. században a német (Sebastian Dadler, Christian Wermuth, Georges William Vestner) és svéd (Arvid Karlsteen) mesterek játszották a legnagyobb szerepet. A 18. században csak két érem megjelenési helye ismert, mindkettő svájci érmész műve (Jean Dassier, Daniel Cochin). A 19. században svájci (Henri-François Brandt, Antoine Bovy, Jean-Henri-Samuel Mognetti, Louis-Etienne-Andre Dorciere, Hugues Bovy, J. Maurice Reymond) mesterek jártak az élen, de egy francia érmész (Raymond Gayrard) is készített Kálvin-érmet. A 20. században Svájcban jelent meg a legtöbb – tizenhét – érem (Jacot-Guillarmod testvérek, L. Vallot, Mèroz, Albert Decker, Luc Jaggi, A. Colombo), ezt követi Németország négy (A. M. Wolff, Caldwell, Doucet Clementz), Franciaország három (Pierre Turin, Henri Dropsy), Hollandia két (J. Bootsma), Portugália (Cabral Antunes), Amerikai Egyesült Államok (Ralph Menconi), Man-sziget (Pobjoy Mint) és Szingapúr egy-egy éremmel.

Néhány mester egynél több művet is alkotott. Közülük a német Balthasar Jenichenről kell szólni elsőként, aki 1560 és 1621 között Nürnbergben dolgozott, s főként vallási témájú lapokat, portrékat, térképeket és csata látképeket ábrázoló fa- és rézmetszeteket készített.⁸ 1565-ben fametszeten, kilenc évvel később rézmetszeten ábrázolta Kálvint (20. és 24. tétel). Mindkettőn jobb profil beállításban látjuk a reformátor mellképét, hasonló megoldást mutat a prémes kabát és a svájci sapka is. Egyetlen kompozicionális eltérés, hogy a későbbi metszeten Kálvin írástekercset tart kezében. Míg az első alkotás röplapként terjedt, a második megjelent Jenichen kora tudósait bemutató sorozatában 1588-ban.

Pierre Woeiriot de Bouzey 1555-ig apja műhelyében ötvösként dolgozott, majd ezután főként bibliai, történelmi és mitológiai jeleneteket, portrékat ábrázoló rézmetszeteket készített.⁹ A költő Louis Desmases hatására protestáns lett, s 1566 és 1571 között illusztrálta Georgette de Montenay *Emblèmes ou devises chrestiennes* című művét. 1566-ban két rézmetszetet készített Kálvinról: az elsőn félalakban, baljában könyvet tartva, jobbjaival gesztikulálva, a másodikon mellkép baretben látható (22. és 23. tétel).

Az 1520 körül Párizsban született és 1590 áprilisában Lyonban elhunyt metsző, Pierre Cruche alias Eskrich 1548-ig Lyonban, 1552-től

⁸ HOLLSTEIN, 1986.

⁹ JACQUOT, 1892; GAUTROT, 2003.

1565-ig Genfben, majd ismét Lyonban működött. Lyonban visszatérve is tartotta a kapcsolatot a legjelentősebb genfi nyomdászokkal, s számos művet illusztrált fa- és rézmetszetekkel. Rézmetszeten ábrázolta Kálvint Théodore de Bèze 1581-ben megjelent, *Vrais portraits des hommes illustres* című művében. Ugyanezt a fametszetet eltérő felirattal megtaláljuk Kálvin összes művei 1617-es kiadásának címlapján is (27. és 60. tétel).

A svéd Arvid Karlsteen 1683-ban érmet készített két változatban (83–84. tétel). Az érmet készülésének története meglehetősen kalandos, s jól jellemzi az uralkodóházak vallási meggyőződését. 1683-ban a francia követ XI. Ince pápát ábrázoló érmet rendelt meg Karlsteentől. Kis idővel később az angol követ meglátogatván a művészt műtermében, látta, hogy az a pápai medálon dolgozik, s megkérte, hogy előbb készítessen egy érmet Kálvinról. Nem sokkal később XI. Károly svéd király is látogatást tett az érmésznél, s meglátva a két befejezetlen érmet, megparancsolta a szobrásznak, hogy azok befejezése előtt készítsen számára egy Luther-medált. A megbízást Karlsteen teljesítette, s a Kálvin-érem is nemsokára elkészült két variánsban. A 45 mm átmérőjű ezüstérem Kálvint ábrázoló oldala a két változaton azonos, csak a hátlap eltérő: az egyikben a nap sugarai egy oltáron álló, nyitott Biblia közepén nyugvó szívre hullnak. A másik esetében a napsugarak egy felhőből kinyúló kézben tartott szívre esnek.

A német Christian Wermuth drezdai tanulmányai után a szászgothai ház udvari érmésze lett 1688-ban.¹⁰ Több mint ezerháromszáz medál készült műhelyében. Kétszáztizennégy darabból álló római császárportrékból álló sorozatot, mintegy száz szatirikus érmet, az európai királyi házak tagjait és korabeli eseményeket megörökítő medálokat készített. A főként aranyból, ezüsből és rézből készült érmeket az 1698-ban és 1713-ban megjelent *Specificatio derer Medaillen oder Schau-Stücke* című katalógusban megvételre kínálta. Az 1696-ban ezüsből készített két Kálvin-érem reformátort ábrázoló előlapja megegyezik, hátlapjuk viszont eltér (89–90. tétel). Míg az egyikben tizenkilenc soros felirat olvasható, a másikon Luther profilportróját látjuk.

A német származású, Amszterdamban letelepedett Pieter Schenk nyomdász és metsző főként portrékat és térképeket készített.¹¹ 1700 körül két mezzotintólapon ábrázolta Kálvint (93., 112. tétel). Mindkettőn ovális keretben, háromnegyed profilban látjuk a reformátort, de míg a holland nyelvűn a könyvet lapozó Kálvin kitekint a nézőre, a latin nyelvűn a könyvet nézi.

¹⁰ MAUÉ, 1989. 243–258; WOHLFAHRT, 1992; WALLENSTEIN, 1997. 72–83.

¹¹ HOLLSTEIN, 1981.

A német Jean-Louis Jachtmann a reformáció háromszázadik évfordulójára, 1817-ben készített érmet két változatban (133., 134. tétel). Mindkettő az egyik oldalán Kálvin, a másik oldalán Luther profilportróját ábrázolja. A két változat egyetlen eltérése a Luther-oldal feliratában található.

A svájci Henri-François Brandt párizsi tanulmányai után 1817-től Berlinben működött, és 1818-tól a porosz királyi pénzverde vezetője lett.¹² Érmeket, medálokat, pecséteket és érdemrendeket készített. A reformáció háromszázadik évfordulójára készített érem (135. tétel) egyik oldalán Luther és Kálvin profilportréja, a másikon nyitott Biblia sugárkoszorúban. Az előoldalnak fennmaradt az öntödébe küldés előtti utolsó változata (137. tétel).

Az ugyancsak svájci Jean François Antoine Bovy párizsi tanulmányai után Párizsban telepedett le, s számos medált készített, többek között például Liszt Ferencről.¹³ A reformáció 300. évfordulójára 1835-ben készített emléklakettjének előoldalán Kálvin bal profilportréja, hátoldalán egy gótikus székesegyház motívuma látható. Bovy vésetét többen is felhasználták további érmek készítéséhez. Először unokaöccse, Hugues Bovy 1864-ben Kálvin halálának háromszázadik évfordulójára kisebb méretben (167. tétel). 1909-ben Kálvin születésének négyszázadik jubileumára az akkoriban ritka fémből, alumíniumból készítettek az eredetivel azonos méretű másolatokat (202. tétel).

Charles Henri van Muyden svájci festő, a Savièse iskola tagja, 1909-ben tizenkét tagból álló metszetsorozatban ábrázolta Kálvin életének főbb mozzanatait (183–195. tétel).¹⁴ Kompozíciói eltérnek az évszázadok során rögzült Kálvin-ábrázolások konvencióitól, s megújítják az ikonográfiát. Korábban nem ábrázolt, az életrajz szempontjából meghatározó momentumokat örökítenek meg metszetei, így például Kálvin a párizsi Montaigu kollégiumban tanul, vagy Farel és Kálvin távoznak Genfből.

A francia Pierre Turin a párizsi École des Beaux-Arts-ban végzett tanulmányai után számos allegorikus medált készített, például az 1925-ös párizsi, az 1935-ös brüsszeli és az 1937-es párizsi világkiállításra. Két azonos méretű Kálvin-bronzérem közül az 1932-es előoldalán Kálvin jobb profilportróját, hátoldalán a noyoni és a genfi székesegyházat ábrázolta (209. tétel). A három évvel később készített második érmen az

¹² DARNIS, 1977. 174–181; HECKER, 1978. 97–104; ROUGEMONT, 1989. 28–32, 40, 50–52; STEGUWEIT, 1997. 111–125.

¹³ HENSELER, 1881; MAYOR, 1891.

¹⁴ VAN MUYDEN, 1936.

előoldalt változatlanul hagyva a hátoldalon levélkoszorúba foglalta a készítés alkalmát megjelölő feliratot (211. tétel).

A művészek gyakran metszeteket, vagy más műfajban készült alkotásokat használtak fel munkájukhoz. Az alkotások feliratai néhány alkalommal felvilágosítást adnak a művészek által felhasznált előképekről. Így például Thomas Trotter 18. század második feléből származó acélmetszete elkészítésében a felirat szerint egy „eredeti festmény” volt segítségére.¹⁵ Philip Fruytiers flamand metsző Martin de Clèves akkoriban egy antwerpeni házban látható, mára elveszett Kálvin-portróját jelöli meg előképül (68. tétel). Fr. Müller és E. Cauer rézmetszeteik feliratában megjelölik, hogy Hans Holbein drezdai festménye után készítették ábrázolásait (153, 177. tétel). További fontos előkép lehetett Lucas Cranach egy mára elveszett – Doumergue szerint soha nem is létezett, csak kitalált¹⁶ – festménye (139. tétel). A genfi könyvtár olajképe szolgált előképül S. Magdelin fametszetének a 19. században.¹⁷ A 19. században további kedvelt előképek voltak Ary Scheffer olajfestménye (162. tétel), Mina Rambal bronzszobra (168. tétel), Konrad von Knoll emlékműve (168a. tétel) és Ferdinand Hodler olajfestménye (169. tétel).¹⁸

A Kálvin-ábrázolások terjesztésének központjaira elsősorban a sokszorosított grafikák nyomdahelyéből következtethetünk. A 16–19. századi metszetanyagban számos metszet és kiadvány nyomdája vagy nyomdahelye ismert. A 16. században a legtöbb mű Genfben készült (François Estienne, Baptiste Pinereul, François Perrin, Jean de Laon; 13., 22., 23., 27. tétel), továbbiak Kölnben (Ludovicum Alectorium; 26. tétel), Strassburgban (Bernard Jobin; 32., 34. tétel), Párizsban (26. tétel), Drezdában (24. tétel), Pylgramsthalban (39. tétel) és Frankfurtban (40. tétel). A név szerint ismert nyomdák közül a 16. század második felében kiemelkedik a strassburgi Bernard Jobin. A svájci Jura kantonból származó és 1560–1593 között Strassburgban aktív nyomdász együttműködött Tobias Stimmer metszővel. Számos jogi, történeti és orvosi művet, illetve egylapos metszetet adott ki. Szerzői között található például Nikolaus Reusner, akinek *Icones sive imagines virorum literis illustrium* című művében jelent meg Tobias Stimmer fametszete Kálvinról (32, 34. tétel).

A 17. században jelentős nyomdahely marad Genf (Jean Le Preux, Jean Ant. et Samuel de Tournes, Petri Chouet, J. H. Widerhold; 23.,

¹⁵ „From an original Painting.” MAILLART-GOSSE, 1909. n. 214.

¹⁶ DOUMERGUE, 1909. 29.

¹⁷ MAILLART-GOSSE, 1909. n. 157.

¹⁸ MAILLART-GOSSE, 1909. n. 223, 225, 288, 303, 305.

79., 81. tétel), Párizs (Ganière, Sébastien Mabre-Cramoisy, Masson; 74., 82. tétel) és Strassburg (Johan Tscherning; 106. tétel). Ugyanakkor előtérbe került a nyomdahelyek közül Amszterdam (Gillis Dirckz', Joannes Jacovi Schipper, Clemendt de Ionghe, Holl et West-frisae; 92. tétel), Lyon, London (Carington Bowles), Augsburg, Heidelberg, Arnhem, Antwerpen (Robert Bruneau; 57. tétel), Brüsszel, Schaffouse (Leonard Meyern), Hanau (Jacob Lasché), Utrecht (Halma), Wittenberg (Henckel; 88. tétel), Leipzig (Fridrich Groschuff; 91. tétel) és Nürnberg. A 17. század eleji nyomdák közül a genfi Jean Le Preux érdemel említést (23. tétel), míg a 17. század második felének nyomdái közül a párizsi Masson és a strassburgi Johan Tschering áll az élen.

A 18. században az ismert nyomdahelyek alapján Augsburgban készült a legtöbb metszet, a további megjelenési helyek közül kettő német nyelvterületen (Frankfurt; Berlin, Barckhusen), egy-egy Franciaországban (Párizs), Németalföldön (Leyden, Petrus Vaudera), Svájcban (Zürich, Henri Pfenniger), Angliában (London, H. Parker and E. Bakewell in Cornhill) és Itáliában (Nápoly, Talami e Gervasi al Gigante) található. A 19. században számos alkotás készült Párizsban, Lyonban, Genfben és Strassburgban. A nyomdahelyek számbavétele alapján megfigyelhető, hogy a reformáció és Kálvin tanai terjedésének központjai gyakran azonosak az egylapos ábrázolások és a metszeteket tartalmazó kiadványok megjelenési helyével vagy közel fekszenek azokhoz.

A számbavett művek előállítási technikájáról megállapítható, hogy túlnyomó többségük érem és rézmetszet. A metszetek közül néhányat utólag színezték (16. tétel). Az olajfestmények száma alacsony. A fametszet technikát, a mezzotinto eljárást, a litográfiát, a rézkarcot, az acél-metszetet és a cinkográfiát kevés esetben alkalmazták. A szobrok és domborművek száma összesen tíz. Két freskó, két zománckép és egy színes üveglak alkotást vettem számba. A fametszetek a 16–18. században elterjedtek. A mezzotinto eljárás a 18. században a legkedveltebb. Az első dombormű ábrázolás a 17. század második feléből maradt fenn (80. tétel), de a szobrászi megjelenítés csak a 19. század elejétől jellemző (130., 142., 164. tétel), s a reformáció 1909-es genfi emlékművében éri el csúcspontját (206. tétel).

A művek mérete erősen változó. A rézmetszeteknél a legkisebb lemez méret $8,5 \times 7,2$ cm (24. tétel), a legnagyobb alkotás mérete $51,3 \times 38,3$ cm (122. tétel). Az érmek mérete 1,4 és 20,5 cm-es átmérő között változik. A portréábrázolások formátuma leggyakrabban álló téglalap, a többalakos kompozíciók között találunk fekvő téglalap alakú művet.

Ikonográfia

Kálvin külsejére nézve az egyetlen közvetlen írott forrás Théodore Bèze leírása Kálvin leveleinek 1575-edik évi gyűjteménye előtt álló kiadásába írt Kálvin-életrajz végén:

Statura fuit mediocri, colore subpallido et nigricante, oculis ad mortem usque limpidis, quique ingenii sagacitatem testarentur: cultu corporis neque culto neque fordido, sed qui singularem modestiam deceret.¹⁹

Kálvin külsejére nézve az egyetlen közvetlen képi forrás Jacques Bourgoing (vagy Bourgoüin) 1564 körül, röviddel a reformátor halála előtt Robert Gaguin *Compendium Roberti Gaguini super Francorum gestis* (Parisiis, apud Johannem Petitem, 1511) című művébe készített tollrajza (18. tétel). A könyv a hagyomány szerint Pierre Viret tulajdonában volt, s 1879 óta a genfi Bibliothèque Publique et Universitaire őrzi. Az arcra koncentráció három vázlatot egy negyedik, tollal bekeretezett, véglegesnek szánt rajz követi. Doumergue a rajzokban két személy, Bèze és Kálvin arcvonásait fedezte fel. Az I. C. monogrammal azonosított, baretet és prémgalléros kabátot viselő, idős Kálvint tanítás közben, profilból örökítette meg a nevers-i származású, Genfben tanuló diák.²⁰ Hasonló vonásokat figyelhetünk meg számos 16. századi festményen, metszeten és érmen, azonban biztos datálás és proveniencia hiányában nehezen eldönthető, melyek készültek Kálvin életében és jelenlétében.

További leírás híján Bèze szövege hagyományozódott tovább. A francia jezsuita történész Louis Maimbourg *Histoire du calvinisme* című művében egy bővebb, negatív vonásokkal gazdagított leírást ad:

On trouvera bon je m'assure, que pour le faire encore mieux connoistre, je fasse aussi celuy de son corps en disant, apres le plus judicieux de tous les Ecrivains de sa vie, qu'il fut d'une stature mediocre, ayant le visage long, bazané, et fort maigre, le poil noir avant que la vieillesse l'eust blanchi, la voix eclatante et assez fort, les yeux vifs et ne respirant que la bile et le feu, le nez aquilin, la barbe claire et longue, et enfin dans son air et dans ses manieres je ne çay quoy de desagreceable et de farouche qui rebutoit d'abord ceux qui avoient à traiter avec luy.²¹

¹⁹ BEZA, 1575. Rác Kálmán fordításában: Alakjára nézve középtermetű volt, arca kissé halovány és sötétbarnás, szemei egész haláláig átható fénnel ragyogtak és éles értelemre mutattak. Öltözete se nem cicomás, se el nem hanyagolt, ahogyan illik ez a példás szerénységhez.

²⁰ Bourgoing később nyelvészeti munkákat írt, például: BOURGOING, 1583.

²¹ MAIMBOURG, 1682, 339–340.

A 19. században a kutatók Bèze szövegéből és a képzőművészeti alkotásokból próbáltak következtetni Kálvin külsejére. Így például Révész Imre tipikusnak tekinthető leírása szerint:

Kálvin középtermetű, vékony növésű és sovány testalkatú volt. Haja fekete, arcszíné halványbarna, homloka magas, és oly szabású, mely vasakaratot s ellenállhatatlan elszántságot mutatott; orra szabályos és finom metszésű, szemei feketék s átható tűzzel ragyogók. Közkézen forgó számtalan arcképei között leghívebbnek lehet mondani, vagy azt, mely műveinek legújabb strassburgi kiadása előtt áll, vagy azt, mely Dyer műve előtt áll, s Holbein eredetije után van rajzolva. A Stähelin műve s ez én művem előtt álló már egy kissé eszményesítve van. – Amint Kálvin az ő hosszú, fekete öltönyében, amelyen egy porszemnek sem volt szabad lenni, megjelent, mintha csak a megtestesült komolyságot, elhatározottságot, rendet és lelkierőt láttad volna. Ruházatában egyáltalában nem fényűző, de mindenkor tiszta.²²

Egyes 16. századi ábrázolások azonban jelentősen eltérnek ettől a hagyománytól, így felmerül a kérdés, hogyan is nézett ki Kálvin valójában.

A Kálvinról készített művek ikonográfiájuk alapján négy nagy csoportra oszthatók. A legáltalánosabb Kálvin mellképének háromnegyed profilba vagy profilba beállított ábrázolása, ide tartozik a számba vett anyag mintegy kétharmad része (59%). A második csoportba a fél- és egészalakos ülő és álló portrékat soroltam, ide tartozik a vizsgált anyag 6%-a. A harmadik csoportba sorolt alkotásokon Kálvint más reformátorokkal együtt, allegorikus vagy szatirikus jeleneten látjuk. Ezek az egész anyag egynegyedét teszik ki. A negyedik csoportba azokat az ábrázolásokat soroltam, amelyeken Kálvin életének egy-egy jelenete látható, ide tartozik a vizsgált anyag 8%-a.

I/1. Kálvin félalakos ábrázolásai háromnegyed profilban

Kálvin életében vagy röviddel halála után több olajfestmény készült, melyek háromnegyed profilban ábrázolták a reformátor mellképét. A legkorábbi feltehetően Léonard Limousin 1535-re datált színes zománcképe (1. tétel). Az enyhén balra forduló, hosszú szakállú és hajú alak baretet és fekete ruhát visel. Feje fölött levélgirland függ, a felső kereten olvasható a művész monogramja: L. L. 1535. Noha Kálvin 1535-ben huszonnégy éves volt, a portré nem fiatalembert ábrázol. Részleteiben jelentősen eltér a többi ismert műtől, például a szakáll szélesebb és hosszabb. Az ábrázolt személy kiléte és a kép provenien-

²² RÉVÉSZ, 1909³. 292.

ciája egyaránt kétséges, csupán egy régi hagyomány, mely szerint Limousin megfestette Kálvint, enged következtetni a személy azonosítására.

A háromnegyed profil beállítás látható egy Tizianónak attribált, 1563-ra datált képen (17. tétel). Kálvin 1536-os ferrarai tartózkodása ürügyén, ahol Ercole d'Este és Renée de France udvarában találkozhatott Tizianóval, tulajdonítják ezt a képet a velencei festőnek. A festményről számos másolat készült. Az ábrázolt férfi vonásai jelentősen eltérnek a konvencionális portrékétől: az orr alakja és a szakáll világos színe távol áll az autentikusnak elismert alkotásoktól. Közel áll Tiziano portréjához az a 16. század végén vagy 17. század elején készült ezüstérem, amely felirata szerint 33 éves korában ábrázolja Kálvint (53. tétel). A két ábrázolás közös vonása, hogy mindkettő fülvédő és prémgalér nélkül mutatja a reformátort.

A 20. század első felében általánosan elfogadott volt a nézet, miszerint Arcimboldo egyik 1566-os képe Kálvint ábrázolja (21. tétel). A kompozícióból három példány ismert, egy a stockholmi Nationalmuseumban, egy a marienfredi Schloss Gripsholm gyűjteményében, egy pedig milánói magántulajdonban. Az utóbbi feltehetően nem a művész saját kezű alkotása. A fejet halból és békából, a felsőtestet könyvekből és kéziratkötegekből formálta meg a művész. Az alak fekete fülvédős sapkát és prémes kabátot visel. Olof Granberg vetette föl először 1902-ben, hogy a kép Kálvint ábrázolja, s nézetét a Kálvin-biográfusok fél évszázadon keresztül elfogadták. Sven Alfons 1957-ban ismertette hipotézisét, mely szerint a kép Johann Ulrich Zasius jeles német humanista és jogász portréja. A feltételezést alátámasztják az alak törzsét alkotó két könyv gerincén olvasható feliratok.

Az ún. touraine-i festmény ugyancsak háromnegyed profil beállításban ábrázolja Kálvint (47. tétel). A kép hátoldalán olvasható „Johannes Calvinus” felirat azonosítja a személyt. A 19. században az Azay-le-Rideau-i kastélyban, majd a 20. század elején párizsi magántulajdonban lévő festmény kellemes, fiatalos arcot mutat, a mély tekintet és az ajkak formája egyaránt elüt a szokásos Kálvin-ábrázolásoktól.

Az ún. hanau-i portré háromnegyed profil beállításban, baljában kesztyűt tartva, jobbában az előtte álló párkányra támaszkodva ábrázolja Kálvint (48. tétel). A klasszikus Kálvin-portrékhoz hasonlítva az orr enyhén rövidebb, de a szemöldökívek és az orr kapcsolódása közel áll Limousin képéhez és a fenti festményekhez. A szakáll kevésbé dús, s látni engedi az erőteljes állat, amely később a reformátor jellegzetes fizionómiai jegyévé vált. Az eddig ismert portrék hitelessége kétséges, a típusok egyediek, a továbbiakban nem találtak követőre.

Az 1540 körülre datálható, 1928-ban párizsi magántulajdonban felbukkant, s ma a genfi Musée Historique de la Réforme-ban őrzött olajfestmény háromnegyed profilban ábrázolja Kálvint (2. tétel). A jobbra forduló, hosszú szakállú alak barettet és a prémgalléros kabát alatt fehér galléros fekete ruhát visel. Ezt a fiziognómiát megtaláljuk további két olajfestményen: az 1871 óta a rotterdami Museum Boijmans Van Beuningenben őrzött (49. tétel) és egy bázeli magángyűjteményből a noyoni Musée Calvinba került képen (125. tétel). Míg az előbbi a 16. században készült, az utóbbi a 18. századból származik. Számos metszet és érem ábrázolja Kálvint hasonló arcvonásokkal és attribútumokkal a 16. század közepétől egészen napjainkig.

Az 1559-ben François Estienne genfi nyomdájában megjelent fametszet annak az ikonográfiai típusnak az első ismert darabja, amelyhez a művészek fél évezreden keresztül visszanyúltak (13. tétel). Az ovális keretben, háromnegyed profilban ábrázolt alak balra fordul, barettet és a prémgalléros kabát alatt fehér galléros ruhát visel. Szakálla hegyes, viszonylag dús. Arckifejezése fiatal arcot mutat, nem árulkodik betegség jeleiről. Ez a típus a 16. század közepétől egészen a 20. század végéig folyamatosan érvényesült. Előképül szolgált például a 17. század végén két rézmetszethez (72–73. tétel). Ugyanezt a típust ábrázolta Robert Gardelle a 18. században rézmetszeten álló téglalap alakú keretben (127. tétel). A típus további ábrázolásai könyvillusztráció, dombormű, érem és elsőnap bélyeg műfajában jelentek meg a 19–20. század folyamán (171., 215., 218., 220., 224–225. tétel). Utolsó ismert példája az 1991-ben a svájci konföderáció 700. évfordulójára megjelent érem előlapja (225. tétel).

A Kálvint háromnegyed profilban ábrázoló metszetek utolsó csoportjának jellegzetessége, hogy a reformátor könyvet tart kezében. Ez az ábrázolástípus a 17. században jelent meg, s mintegy három évszázadon keresztül számos metszeten előfordul. Az álló téglalap alakú keretben megjelenő Kálvin jobbában könyvet tart, baljával mutató gesztust tesz (104a. tétel). Ezt a típust követte két további (108., 153. tétel), s a metszet előképül szolgált az Ott testvérek 19. század második felére datálható színes üvegablakának az Allenwiller-i Saint-Michel protestáns templomban (174. tétel). Három 1700 körül, Amszterdamban készült mezzotinto a típus különböző variánsait mutatja. Jacob Gole művén Kálvin könyvespolc előtt látható, s jobbával baljában tartott nyitott könyvre mutat (92. tétel). Pieter Schenk két metszete között néhány eltérés figyelhető meg: a holland feliratún Kálvin egyenesen kinéz, s nyitott könyvet tart (93. tétel.), a latin feliratún a baljában tartott nyitott könyvet olvassa, és jobbával lapoz (112. tétel).

I/2. Kálvin félalakos ábrázolásai profilban

A reformátort háromnegyed profilban mutató alkotásoknál jóval kedveltebb és elterjedtebb a profilkép: míg az elsőbe harmincegy ábrázolás tartozik, az utóbbiba százöt. Főként az érmek és a metszetek körében volt kedvelt ez a beállítás. Első datált emléke egy 1552-es érem, melyen Kálvin jobb profilban, fülvédős sapkában, baretben és prémes kabátban látható (5. tétel). Ezt számos érem követte, melyeken csak a dúsabb vagy gyérebb szakáll kidolgozásában figyelhető meg eltérés. Nincs jelentősége annak, hogy jobb vagy bal profilban jelenítik meg a reformátort. A felirat általában megnevezi a személyt, jelöli az érem készítőjét, készülésének időpontját és esetleg alkalmát (5., 89., 115., 138. tétel). Néhány egyoldalas érem is ezt a beállítást mutatja (7., 9., 14., 43., 52., 95., 129., 146., 148–149., 155., 178., 180–181., 196., 211. tétel). Szatirikus céllal készült érmek is előszeretettel alkalmazzák a profil beállítást (12. tétel).

Az érmek hátoldalán néhol felirat, máskor Kálvinhoz szorosan kapcsolódó allegorikus kompozíció jelenik meg. Egy 1555-ben készült érem hátoldalán tájban álló férfi kertet öntöz (6. tétel). Egy 1564-ben készült érem versóján Jahve héber nevéből sugarak vetülnek egy szívet tartó kézre (19. tétel). A kezét Kálvin egyik jelmondatát („Prompte et sincere”) tartalmazó írásszalag övezi, melyet balról pálma-, jobbról olajág keretez. Egy 1600 körüli szatirikus érem hátoldalán egy emberi alakot lángokba dobó két démon jelenete látható (44. tétel). Az egyik démon karjánál, a másik hajánál fogja az embert.

A 17–19. században gyakran Kálvin munkásságára utaló allegorikus művek kísérik a reformátor portréját az érmeken. Sebastian Dadler 1641-es, Kálvin Genfben történt visszatérésének 100. évfordulójára készült érmének versóján a harsonázó Fama jelenik meg, baljában „Doctrina” feliratú könyvvel (66. tétel). Az álló alak balra fordítja fejét, jobb lábát „Virtus” feliratú talapzaton nyugtatja. A talapzattól balra virág, az alaktól jobbra olajfa látható. Arvid Karlsteen 1683-ban készült érmének hátoldalán napsugarak vetülnek egy négyzet alaprajzú oltárra helyezett nyitott Bibliára (83. tétel). A „Verbum Dei” feliratú könyv közepén kereszttel kombinált szív jelenik meg. Karlsteen érme másik variánsának versóján felhőből kinyúló, szívet tartó kézre vetülnek a napsugarak (84. tétel). Egy 1700 körüli érem hátoldalán Veritas jelenik meg, kezében Bibliával (96. tétel). A Szentlélek galamb formájában megérinti az alak homlokát. Feje fölött a nap, lába alatt pápai jelvények (tiara, pásztorbot) látható, kétoldalt villám csap le a katolikus egyház méltóságaira. Antoine Bovy 1835-ös jubileumi érmének Kálvin-portréja kissé eltér a korábbiaktól: baret nélkül, csak fülvédő sapkában látjuk

a reformátort (143., 167., 202. tétel). Az érem hátoldalán gótikus székesegyház sziluettjében bibliai idézet olvasható (Zsidókhoz írt levél 11,27).

A 20. században ugyancsak változatos motívumok kísérik Kálvin portréját az érmeiken. A. M. Wolff 1909-es érmének hátoldalán megjelenik II. Vilmos, amint kardjával és pajzsával egy gyermekét tartó anyát védelmez (201. tétel). Pierre Turin 1932-es érmének hátoldalán a noyoni és a genfi székesegyház képe mellett olvasható Kálvin jelmondata („Soli Deo Gloria”), ill. születési és halálozási helye és időpontja (209. tétel). A genfi reformáció 400. évfordulójára készült 1935-ös emléklakett hátoldala tartóedényét gyökereivel szétfeszítő gyümölcsfát mutat, koronájában sugarakkal körülvett könyvvel (212. tétel). Doumenc 1954-es érmének hátoldala nyitott könyvre vetülő fénysugarakat ábrázol. A genfi egyetem alapításának 400. évfordulójára készült 1959-es érem hátoldalán napba írt IHS monogram látható (216. tétel). A. Colombo 1963-as érmének, illetve egy 1985 körüli érem hátoldalán Genf város címere kapott helyet.

A 19. század első felében készült domborművek ugyancsak előszere-ttel ábrázolják Kálvint profilban, így például a genfi Musée International de la Réforme-ban őrzött viasz dombormű (130. tétel) és Jean-Jacques de Sellon Genfben, a rue des Granges 2. szám alatt felállított 1835-ös jubileumi emléksztéléjének ovális portréja. Ezt az emlékművet ábrázolja előlapján Louis-Etienne-Andre Dorciere 1835-ös érme (147. tétel). Kálvint profilban ábrázoló további dombormű J. Maurice Reymond 1888-as alkotása (173. tétel). A Jacot-Guillarmod testvérek 1905-ös emléklakettjének hátoldalán, csúcsíves keretben megjelennek az előtérben Kálvin munkájának eszközei és attribútumai (nyitott és csukott könyvek, tintatartó tollal, babérág), a háttérben a genfi Saint-Pierre-székesegyház (182. tétel). A Jacot-Guillarmod testvérek 1905-ös jubileumi emléklakettjének és érmének hátoldalán Genf város címere látható tölgy- és babérág között (198–199. tétel). Az érme és emléklakettek hátoldalán ábrázolt kompozíciók jelzik, hogy az egyes korszakokban Kálvin személyének és munkásságának mely aspektusát kívánták előtérbe helyezni. Az évfordulókra készült emlékérmek kiemelik Kálvin jelmondatait, tevékenységének egy-egy mozzanatát, de uralkodók, ill. Genf városának képe is megjelenik. A 20. században Kálvin alakja egyre szorosabban kötődik Genf városához, ill. azonosul azzal.

A profil beállítású portrék ikonográfiai szempontból két fő csoportra oszthatók. Az elsőbe tartoznak azok, melyeken Kálvin rövid kecskeszakállat és prémgalléros kabátot visel, a másodikba azok, melyeken hosz-

szű hullámos szakállat és széles, de nem prémes gallérú kabátot visel. Mindkét megoldás az 1560-as években jelenik meg először a metszeten. Az első csoport első ismert sokszorosított grafikai ábrázolása René Boyvin 1562-es rézmetszete (16. tétel). Ez a felirat szerint 53 éves korában ábrázolja Kálvint. A barett és a fülvédős sapka alatt kilátszik a fülcimpa és néhány hajtincs. A kecskeszakáll előreugrik az állnál. Az alak nagy, prémgalléros kabátot visel. Feje fölött egyik jelmondata („Prompte et sincere”) olvasható. Ez a metszet kiindulópontja lett számos további metszetnek, így például Balthasar Jenichen 1565-ös fametszetének (20. tétel), a genfi François Perrin nyomdájában 1566-ban megjelent *Institution de la religion chrestienne* Pierre Woeiriot által metszett címlapelőzékének (23. tétel) és az 1599-ben megjelentetett *Icones virorum nostra patrumque memoria illustrium* című műben Hondius rézmetszetének (41. tétel). A 17. században is számos rézmetszet követi ezt a típust, így például Moncornet műve (67. tétel). Gaspar Bouttats lapján az álló téglalap alakú keretbe foglalt oválisban ábrázolt portré mintegy „kép a képben” (97. tétel): a portrét ábrázoló lap romos előtérben jelenik meg, s a lapot jobb felső sarkánál fogva egy pillangószárnyú szirén tartja. A lap bal alsó sarka mögül kígyóhajú nőalak tűnik elő, amint egy szívet eszik. A lap előtt nyitott könyvek hevernek egymáson, melynek lapjait egerek rágják. A kompozíciót a 21. században francia pörkölt kávé csomagolás címkéjeként is felhasználják (231. tétel).

Woeiriot és Hondius (23., 41. tétel) művén apró eltérés figyelhető meg Boyvin és Jenichen metszetéhez képest: a prémgallér alatt megjelenik a fehérgalléros fekete ruha. Ez a motívum jelenik meg egy kör alakú festményen, melyet Doumergue a 16. századra datált (51. tétel), s amelynek viszonya a két metszethez nem egyértelmű. Ezt a variánst látjuk számos 17. századi fa- és rézmetszeten, például Clémens Ammon művén (59., 79., 105. tétel). Egy 17. századi strassburgi rézmetszeten könyvszekrényt imitáló háttér előtt jelenik meg a portré (106. tétel). Ugyancsak ezt a típust képviseli Jean Mussard 1727-es gouache festménye (116. tétel), Chevalier de Berny 1772-es tollrajza és az azt követő metszetek (121., 124. tétel). A 19. században számos könyvillusztáció követi ezt a típust (176. tétel), például Kálvin *Institutio Religionis Christianae* című műve 1845-ös angol nyelvű kiadásában (156. tétel) és Ludwig Bechstein *Zweihundert deutsche Männer* című 1854-es könyvében (161. tétel). Ezt a típust követi Claudius Poplin 1860-as évek elején készült rekeszománc képe is (166. tétel).

A profil ábrázolás variánsait vizsgálva számos további altípust különíthetünk el, melyeken Kálvin portréja valamilyen tárgy vagy allegorikus jelenettel kiegészülve látható. A genfi Baptiste Pinereul nyom-

dájában 1566-ban kiadott, *Recueil des opuscules, c'est à dire, petits traictez de M. Jean Calvin* című mű Pierre Woeiriot által metszett címlapillusztrációján Kálvin barett nélkül, fülvédő sapkában jelenik meg, párkányra támaszkodó baljában félig nyitott könyvet tart, jobbával magyarázó gesztust tesz (22. tétel). A párkány alatt szívet tartó kéz és a „Prompte et sincere” mottót hordozó írásszalag látható. Az ovális keret alsó részét növényi ornamentals és babérágak díszítik. Ezt a metszetet követi több, a 17. század első feléből származó rézmetszet (46., 55., 58., 71. tétel). Egy 1700 körüli olajfestményen több típusváltozat ötvöződik: a jobb profilban ábrázolt, barettet és fülvédő sapkát viselő alak baljában könyvet tart, jobbával magyarázó gesztust tesz (126. tétel). Egy 1859-ben készült olajfestmény ugyanezt a kompozíciót követi balprofilban (165. tétel). A Woeiriot-metszetet követő változatok egy részén a könyv eltűnik, csak a mutató gesztus marad (103. tétel). Ennek az altípusnak jó példája a Tronchin-gyűjteményből származó, ma a genfi Bibliothèque Publique et Universitaire-ben őrzött több olajfestmény (50. tétel).

Balthasar Jenichen 1574-es fametszetén Kálvin mindkét kezével irattekercset tart, s jobbával párkányra támaszkodik (24. tétel). A feje mellett és mögött futó szalag genfi lelkészként nevezi meg. Egy 1574 körül készült fametszet különböző ábrázolások kellékeit ötvözi: jobb kezét csukott könyvön nyugtatja, baljában tekercset tart (25. tétel). Az ovális keretet kívül voluták és gyümölcsök díszítik, alatta kartusban Kálvint megnevező felirat olvasható. Theodore de Bèze először a genfi Jean de Laon nyomdájában 1580-ban megjelent, *Icones, id est verae imagines virorum doctrina simul et pietate illustrium* című művének Pierre Cruche által metszett címlapelőzéke annyiban tér el Woeiriot és Hondius metszetétől, hogy nyitott ajkakkal, beszéd közben ábrázolja a reformátort (27. tétel).

Woeiriot és Hondius metszetét követi a 16–17. századi alkotások egy szűk csoportja: az ide tartozó lapokon a portré allegorikus jelenetekkel egészül ki. Az 1613-ban Antwerpenben Robert Bruneau nyomdájában megjelent szatirikus célzatú propaganda röplapon az ovális keretben megjelenő portrét négy jelenet veszi körül, melyek a felirat szerint Kálvin bűntetteit mutatják: gyilkosság, szentségtörés, háború a szárazföldön és a tengeren (57. tétel). A katolikus eredetű metszet a protestánsoknak tulajdonított csatákat és gyilkosságokat jeleníti meg hosszú magyarázó szöveg kíséretében. A kompozíció 1669-ben ismét megjelent, tükörfordításban (78. tétel). Ez a párizsi Bibliothèque Nationale Henninyűjteményében fennmaradt metszet François Mauduict *Response au livre intitulé: Défense de Calvin, composé par le sieur Charles Drelincourt* című, 1669-ben Lyonban megjelent könyvének címlapképe.

Az allegorikus jelenetekkel kombinált portréábrázolás másik példája I. Petit 17. századi rézmetszete (107. tétel), melyen az ovális keretben megjelenő portrét négy allegorikus nőalak veszi körül kisebb medalionokban: Esperance, Religion chrestienne, Tempérance, Charité (Remény, Keresztény vallás, Mértékletesség, Szeretet). A medalionok között növényi ornamensek és babérágak láthatók.

A profil beállítású portrék másik fő csoportjának első emléke Nikolaus Reusner 1587-ben a strassburgi Bernhard Jobin nyomdájában németül és latinul egyaránt megjelent (*Contrafacturbuch. Bildnussen weitberhuembten Maenner sampt kurtzen. Elogijs; Icones sive imagines virorum literis illustrium: quorum fide et doctrina religionis et bonarum literarum studia, nostrâ patrumque memoriâ, in Germaniâ praesertim, in integrum sunt restituta. Additis eorundem elogijs diversorum auctorum*) művében Tobias Stimmernek vagy tanítványának, Christoph Murernek az illusztrációja, melyen Kálvin hosszú hullámos szakállat és széles, de nem prémes gallérú kabátot visel (32. tétel). Baljában mellvédre helyezett, csukott könyvet tart. Ez a típus másfél évszázadon keresztül, egészen 1719-ig folyamatosan érvényesült, többek között például Théodore de Bry és Conrad Meyer rézmetszetén (40., 81., 88., 104., 113. tétel).

II/1. Kálvin fél- és egészalakos ábrázolásai álló portrékon

A 17. század közepén tűnik fel Kálvin ábrázolásainak egészalakos álló portrétípusa. Az első ismert metszetet G. T. Visscher készítette 1658-ban (75. tétel), melyen Kálvin bal háromnegyed profilban dolgozószobája közepén áll, s egy könyvet lapozgat. Fülvédős sapkát, barettet, prémgalléros és prémujjas kabátot visel. Az előtérben balra lépcső és függöny, jobbra könyvek láthatók. Az alaktól balra, az ablak mellett íróasztal áll, rajta könyvek, írókészlet és homokóra, mögötte karosszéke, a falon könyvespolc és képek. Visscher metszetét számos mű követte a 18–20. században. A Kálvint dolgozószobájában állva mutató kompozícióval találkozunk például Johann Christoph Haffner rézmetszetén és a Friedrich Campe nürnbergi nyomdájában megjelent litográfián (120., 140. tétel). A típus további változata egy 19. századi litográfia, melyen a félalakos Kálvin csúcsíves keretben íróasztala mellett, félig elhúzott függöny előtt áll (175. tétel). A portrét kétoldalt három-három, alul két életéből vett jelenet keretezi. Ezek közül Kálvin és Sadolet bíboros találkozásának jelenete történelmi fikció.

Feltehetően a dolgozószobás típusból fejlődött ki Kálvin egészalakos önálló ábrázolása a szobor, a dombormű és az érem műfajában a 19. század második felében. Az észak-németországi Wolfshagen templomának nyugati homlokzatán 1858-ban elhelyezett, konzolon álló fülke-

szobron Kálvin jobb háromnegyed profilban áll, baljában könyvet tart, jobbjaival magyarázó gesztust tesz (164. tétel). Fülvédős sapkát, barettet és prémgalléros, ill. prémujjas kabátot visel.

Paul Schoeni és Mina Rambal 1887-es bronzszobra közel áll ehhez, azzal az eltéréssel, hogy Kálvin itt bal lábával előre lép, bal kezében nyitott könyvet tart, jobb kezével az égre mutat (168. tétel), ami a fülkeszobornál jóval dinamikusabb körplasztikát eredményezett. Georges Morin a berlini Gendarmenmarkton álló Friedrichstadt Kirche bejáratától jobbra 1935-ben elhelyezett emlékművének középpontjában a wolfshagenihez közel álló, de annál frontálisabb Kálvin-szobor helyezkedik el (210. tétel). Két 20. századi érem is egész alakban, állva mutatja Kálvint: Luc Jaggi 1936-os érmének előlapján fejét balra fordítja, baljában csukott könyvet tart, jobbjaival magyarázó gesztust tesz (213. tétel). Egy ugyancsak 20. századi ezüstérem Visscher metszetét követve dolgozószobájában jeleníti meg a reformátort (229. tétel).

II/2. Kálvin fél- és egészalakos ábrázolásai ülő portrékon

A 19. század közepén tűnik fel az ikonográfiában a félalakos ülő portré típusa. Az első ismert alkotás Ary Scheffer olajfestménye, melyen Kálvin dolgozószobájában, íróasztala mellett karosszékből ülve jelenik meg (162. tétel). Baljában két csukott könyvnek támasztott nyitott könyvet, jobbjaiban tollat tart. Fülvédős sapkát és prémgalléros, ill. prémujjas kabátot visel. Scheffer képét számos metszet és litográfia követte, így például Charpentier-nak a párizsi Lemercier nyomdában 1858-ban megjelent litográfiája (163. tétel).

Scheffer festményére nyúlik vissza Maurice de Broutelles alias Maurice Reymond egészalakos ülőszobra 1909-ből: Kálvin karosszékből ül térdén nyitott könyvvel, baljával az égre mutató gesztust tesz, jobbjaival a könyvön nyugtatja (205. tétel). Egy 20. századi érem is Scheffer képét követi, amennyiben Kálvin dolgozószobájában íróasztala mellett jelenik meg (228. tétel). Új motívum a háttérben látható könyvespolc.

III/1. Szatirikus ábrázolások

A ikonográfia harmadik nagy csoportját alkotják azok az művek, melyeken Kálvint szatirikus jelenetek keretében vagy más reformátorokkal együtt látjuk. Míg a szatirikus alkotások különösen a 16. és 17. századi vallási viták során készültek, a más reformátorokkal, főleg Lutherrel közös megjelenítések a 19. és a 20. századra jellemzőek. A szatirikus ábrázolások három alcsoportra oszthatók: 1. katolikus, Kálvin-ellenes, 2. Luther-párti, pápa- és Kálvin-ellenes, 3. katolikus, reformációellenes.

Az első Kálvin-ellenes szatirikus érem 1545 körül készült, válaszul a protestáns pápaellenes érmekre (3. tétel): egyik oldalán a pápa szarvakkal, másik oldalán egy bíboros bohócsipkával. A felirat az eretnekek legrosszabbikának nevezi Kálvint. Pierre Viret *De l'institution des heures canoniques et des temps determinez aux prieres* című, 1564-ben megjelent könyve egyik példányának végére beragasztott, 16. század végi metszeten négy alak kényszermunkára vonszolja Kálvint (42. tétel). Az 1663-ban Párizsban kiadott *La Vie de Tiel Wlespiegle, natif de Saxe, patron des matois, moralisée en proverbes instructifs et divertissants* egyik illusztrációja azt a jelenetet mutatja, melyen egy molnár Kálvin nevét jobb fülén viselő számaron ülve megy a malomba (76. tétel). A számaragoló molnárt követi egy baljában nyitott könyvet, jobbában kivont kardot tartó kálvinista prédikátor. A toulouse-i St-Sernin szentélystallumainak egyik faragványa ugyancsak szatirikus (80. tétel): a szószékre helyezett disznó előtt kezében könyvet tartó ifjú térdel, mellette, ill. mögötte két sapkás ember áll. A szószék oldalára vésett felirat hiányos, kétféleképpen is kiegészíthető (Calvin le p[?][r[?]): Kálvin az atya (Calvin le père) vagy Kálvin a disznó (Calvin le porc). A jezsuita Louis Maimburg *Histoire du Calvinisme* című, 1682-ben Párizsban megjelent könyvének címlapmetszetén a földön kuporogva jelenik meg Kálvin (82. tétel). Két francia almanach-illusztráció Mohameddel állítja párhuzamba Kálvint a 17. század utolsó negyedében. Az egyikben két, a katolikus egyházat megszemélyesítő nőalak rátapos Mohamed és Kálvin alakjára (86. tétel). A másikon ördögök kínozzák Mohamedet és Kálvint a pokolban (87. tétel).

A lutheránus érzelmű pápa- és Kálvin-ellenes metszetek jó példája Johannes Praetorius lutheránus lelkész *Drey köpffichter Antichrist* című, 1592-ben Pylgramsthalban kiadott könyvének fametszetes illusztrációja, melyen az alak három feje a pápa, Kálvin és Mohamed jegyeit viseli (39. tétel).

A katolikus eredetű reformációellenes művek egyik első példája a nürnbergi Germanisches Nationalmuseum grafikai osztályán őrzött *Paralipomenon* Dávid és Salamon történetét összefoglaló oldalának alján található rajz, amely a főúri ruhát viselő, négykézláb álló Luthert és a bohócruhát viselő Kálvint egymással civakodva mutatja (4. tétel). Az 1546–1555 közöttre datálható rajzon a fejük fölé írt név azonosítja az alakokat. Egy 1587-es röplapon a lutheránus egyház fametszetű karikatúrája (33. tétel): a Luther utáni reformátorok – köztük a boncasztal túloldalán középén Kálvin – késekkel és bárdokkal szétdarabolják Luthert.

A reformációt kritizáló metszetek készültek 1617–1620 körül német és francia nyelvű felirattal (63–64. tétel). A két jelenetből álló rézmet-

szetű röplap címe *A lelki vita*. Baloldalt templomtérben látjuk a pápát közrefogó Kálvint és Luthert. Míg a pápa teljes főpapi ornátusban nyugodtan áll, Kálvin baljával a pápai tiarához nyúl, jobbjaiban könyvet emel magasra, Luther pedig baljával Kálvin szakállát tépi, s jobbjaival a pápai tiarát ragadja meg. A jobboldali alkotáson az egyházi vitáktól távol álló, magára hagyott pásztor térdelve imádkozik juhai között a mezőn a felhőkben megjelenő Atyaistenhez. A kép felirata idézet a 23. zsoltárból: „Az Úr az én pásztorom, nincsen semmiben hiányom.”

Kiemelkedő reformációellenes ábrázolás Andreas Bergmüller 1733-as freskója a bertoldshofeni St. Michael plébániatemplom sekrestyéje fölötti oratórium mennyezetének közepén (117. tétel): a pápa, mint a katolikus egyház megszemélyesítője diadalmaskodik Luther, Zwingli, Kálvin és Husz fölött. A középkori alapítású templomot a plébános, Johann Ulrich Julius a padovai S. Antonio mintájára akarta átépíteni az 1720-as években, de a terveket jelentősen redukálni kellett, s csak a kupolák emlékeztetnek a padovai előképre. A freskó összetett ikonográfiai programba illeszkedik: a hosszház kupoláiban Paduai Szent Antal és Nepomuki Szent János megdicsőülése, a kórusban angyalok serege az arkangyalokkal.

III/2. Más reformátorok társaságában ábrázolt Kálvin

Kálvin ikonográfiáján végigvonuló jelenség, hogy gyakran más reformátorokkal együtt ábrázolják. Az érem műfajban korai példája ennek két medál (10., 15. tétel): az egyik a lengyel Jean de Lasco, a másikon a genfi Theodore Bèze társaságában tűnik fel. Egy 17. század végi érmen Luther Mártonnal, egy 1717-es érmen Lutherrel, Melanchthonnal és Zwinglivel együtt jelenik meg (90., 111. tétel). A 19. században két fő ábrázolástípus jellemző: Kálvin Lutherrel (133–135., 137. tétel), illetve Lutherrel, Melanchthonnal és Zwinglivel együtt látható (136., 144–145., 150. tétel). A reformáció 350. évfordulójára 1885-ben Édouard Lossier és Charles Richard e két főtípustól eltérő kompozíciót alkotott (172. tétel): a Genf városát megszemélyesítő nőalakot Viret, Beza és Kálvin alakja veszi körbe. A 20. századi érmeken Kálvin gyakran más reformátorokkal és uralkodókkal együtt tűnik fel. A reformáció 400. évfordulójára 1917-ben készült érmen Lutherrel, Zwinglivel és Knox-szal együtt ábrázolták (207. tétel). Az Egyesült Államokban 1971-ben készült érmen John Knox társaságában szerepel (222. tétel), egy Man-szigeten 1998-ban és egy Szingapurban 2000-ben kiadott érmen Lutherrel és VIII. Henrikkel jelenik meg.

A metszet műfajában is gyakran jelenik meg Kálvin más reformátorokkal együtt, néha a katolikus egyház elleni jelentéssel. A Hollandiát

is megosztó felekezeti vitákat tükrözi az a *Vélemények konyhája* című 1585-ös allegorikus metszet, melynek oldalfordított és német felirattal ellátott változata is ismert (28–30. tétel). A konyhában asztal körül ülve Kálvin borjúsültet vág és egy narancs levét facsarja a húsrá; Luther gitáron játszik; a pápa – vállán két macskával – levest kanalaz. A tűzhely mellett egy anabaptista halat pucol. A metszet másik szélén egy elhullott szarvasra mutató nőalak a toleranciát jelképezi. Az előtérben egy asszony konyhai eszközöket rendez, ruháján a Ratio szó olvasható. A nyitott tűzhely tetején a Szeretetet megszemélyesítő asszony ül kisgyerekekkel.

Ugyancsak Hollandiában készült a *Mérleg* című metszet első változata 1591-ben (36–38., 110. tétel). A katolikus egyház ellen irányuló művön a mérleg könnyebbik serpenyőjében egy szerzetes áll a pápai jelvényekkel, a nehezebbikben a Biblia. A Biblia serpenyője mellett áll Husz János és Kálvin, körülöttük Luther, Melanchthon és két másik reformátor. Kálvin jól felismerhető, vonásai egyértelműen azonosítják. A pápa körül két bíboros, egy zarándok és Loyolai Szent Ignác áll két diakó-nussal.

A 17. század első negyedében számos katolikus- és jezsuitaellenes metszeten látjuk Kálvint. A *Hármas párbaj* című, 1617-es metszeten például a pápa Lutherrel, egy püspök Zwinglivel, egy szerzetes Lutherrel párbajozik (61. tétel). Az 1620-as fehérhegyi csatát megelőző cseh események ábrázolásain is találkozunk Kálvinnal: így a jezsuiták Cseh Királyságból történt kiűzését több jelenetben bemutató röplapon (65. tétel) és a kálvinista Pfalzi V. Frigyes cseh királlyá választását ábrázoló metszeten (62. tétel).

A 17. század végi és 18–19. századi metszeten gyakran ábrázolták Kálvint a többi reformátor társaságában (99–102., 114., 119., 160. tétel). A 19. és a 20. században egyéni formanyelvet tükröző alkotásokkal emlékeztek meg a reformációról és Kálvin alakjáról. A reformáció 300. jubileumára Berlinben 1817-ben kiadott emléklap Raffaello *Athéni iskola* című freskójának kompozícióját követi: a keresztre feszített Krisztus előtt Luther jobbával az égre mutat, baljával Kálvin jobbát fogja, Kálvin baljával a földre mutat (131. tétel). Wilhelm von Kaulbach müncheni udvari festő a berlini Neues Museumot díszítő, az emberiség történelmének sorsfordító eseményeit bemutató freskó sorozatában önálló kompozíciót szentelt a reformáció korszakának (157–158. tétel). Kálvin a jelenet háttérében, a könyvet feje fölé emelő Luther közelében áll, portréja René Boyvin 1562-es rézmetszetének típusát követi.

A 19. század végén és a 20. század elején készült reformációs emlékműveken Kálvin rendszerint hangsúlyos helyen szerepel. Kálvin és Lu-

ther egészalakos álló szobrát helyezték el például a kaiserslauterni Stiftskirche előcsarnokának északi részén 1883-ban, Luther születésének 400. évfordulóján és a pfalzi lutheránusok és evangélikusok egyesülésének 65. jubileumára felállított emlékművön (168a. tétel). A reformáció genfi emlékművének középpontjában Farel, Kálvin, Beza és Knox egészalakos álló szobra áll (206. tétel).

A 20. század végén új elemek jelentkeznek Kálvin ikonográfiájában. Bill Watterson *Calvin and Hobbes* (magyarul *Kázmér és Huba*) című, 1995-ben lezárult képregényeinek főszereplői a Kálvin nevét viselő hatéves gyerek és az angol politikai filozófus Hobbes után elnevezett antropomorf tigris. Calvin és Hobbes személyisége rájátszik a névadójára: Calvin impulzív, energikus, kíváncsi, okos és gyakran önző. Hobbes racionálisabb és tudatosabb, mint Calvin, s gyakran ironikus. A kanadai Nina Matsumoto, visszanyúlva Bill Watterson képregényeihez, ugyancsak Kálvin és Hobbes felé fordította figyelmét. Egy 2007-es rajzán megjelenik a két figura a hagyományos ikonográfiából merített arcvonásaikkal és a korabeli alkotásokról ismert öltözékben: a svájci sapkát és prémes kabátot viselő, törpe Kálvin és az óriás Hobbes egy patak fölött hídként szolgáló fatörzsön egyensúlyoznak (232. tétel). A jelenet fiktív, hiszen Hobbes még meg sem született, amikor Kálvin meghalt.

IV. Kálvin életének jelenetei

Kálvin életének jeleneteit csak a 19. század elején kezdtek el ábrázolni a művészek. A leggyakrabban ábrázolt momentumok: az első jutalomosztás a genfi akadémia diákjainak a Saint-Pierre-székesegyházban 1559 júniusában (170. tétel); a Poissy-i vallási vita 1561-ben (151–152. tétel); Kálvin mint rektor (169. tétel); Kálvin halálos ágyán (141., 159. tétel). A jelenetet feldolgozó egyik első kép a svájci Joseph Hornung 1831-ben festett *Kálvin halálos ágyán* című festménye (141. tétel).

Kálvin életének ábrázolásával Henri van Muyden foglalkozott leg-részletesebben H. Denkinger *Jean Calvin* című, 1909-ben a jubileumi év alkalmából Genfben megjelent könyvéhez készített tizenkét tagú metszetsorozatán (183–194. tétel). A sorozat kiemelkedik az életrajzi motívumok egyéni ábrázolásával. Ezenkívül ismert Muyden néhány további metszete Kálvin életének jeleneteivel, így például a *Kálvin és Bèze az előadóterem előtt* című (195. tétel).

Összegzés

Az alkotások legfontosabb jellemzője a témák, technikák, műfajok, típusok és funkciók nagy változatossága. Ebben a tekintetben Kálvin ikonográfiája odaállítható a többi reformátor, Luther Márton, Guillaume Farel, Husz János, Thomas Münzer, Peter Viret és Ulrich Zwingli rendkívül gazdag ábrázolási hagyománya mellé. Megfigyelhetjük a folyamatot, melynek során az első képmások nyomán kibontakozott a portré-hagyomány, s rövid idő alatt különféle ábrázolástípusok és allegorikus kompozíciók jöttek létre. A reformátorok közül Luther után Kálvin jutott a legközvetlenebb kapcsolatba a sokszorosított grafika műfajával, s ikonográfiája érzékletesen mutatja a reformáció és ellenreformáció egykori párbeszédét.

Az ikonográfia tanúsítja a Kálvin-kép folyamatos változását a kortársak és az utókor szemében. A feltehetően a reformátor életében készült portrék elemei idővel keverednek egymással. Számos példát találtunk a kedvelt előképek ismételt alkalmazására és a fiktív ábrázolásokra. A képi elemek állandósága mellett nagy számban található kompozíciós és motivikus újítások.

Kálvin a reformátor és hittudós típusát képviseli, akinek vonásait hívei portrékon, ellenségei gúnyképeken örökítettek meg. A 16. és 17. században az alkotások funkciói a megörökítés, az emlékállítás, a főúri reprezentáció és a felidézés mellett a vallási propaganda, a hírterjesztés, az érvelés és az illusztrálás. Ebben a korszakban az ikonográfia fontos szerepet kapott a vallási harcok ideológiájában. A 18. században átmeneti hanyatlás következett be az ikonográfiában, s a korábbi motívumok alkalmazása mellett kevés új típus jött létre. A 19. század első felében kibontakozó erőteljes fellendülés során számos új képtípus jött létre. A 19. és 20. században a reformáció jubileumai kapcsán újabb kompozíciók jelentek meg, s folytatódott az ikonográfia politikai és ideológiai célú alkalmazása. A képzőművészeti hagyomány szerves folyamata ekkor sem szakadt meg, s inspiratív ereje is megújult.

Tüskés Anna

Katalógus

Kálvin János válogatott ábrázolásainak katalógusa kétszáznegyven mű adatait és a vonatkozó irodalmat, előfordulási helyeket, kiadásokat tartalmazza kronológiai sorrendben a 16. század második negyedétől a 21. század elejéig. A leírások a művek létrejöttének időrendjében követik egymást. A pontos évszámmal jelölt alkotások megelőzik a datálatlan ábrázolásokat. Az azonos időben alkotott műveknél a festmények megelőzik a sokszorosított grafikákat, melyeket az érmek követnek. Terjedelmi okokból csak néhány alkotás képét tudjuk közölni, a válogatás során a korábbi tanulmányokban nem közölt képek élveztek előnyt. A katalógustételek élén tételszámok állnak. Ezt követi az adott ábrázolás „modern” címe. Ez alatt a mű teljes címfelirata található az áhítati jellegű szövegek nélkül. Mindig új sorban közöljük a megjelenési formát, a keletkezési időt, az előállítási technikát, a szignatúrát, valamint a méretet. Ugyancsak külön sorban megadjuk a műre vonatkozó irodalmat rövidítve. Ezt követik a forrás és legvégül a mű előfordulási helyei, esetleges további jelzetekkel együtt.

Rövidítések

Lelőhelyek:

BPU = Bibliothèque Publique et Universitaire, Genève

BStB = Bayerische Staatsbibliothek, München

CH = Collection de Hennin, Salle des Estampes, Bibliothèque Nationale de France, Paris

EPG = Église protestante de Genève

GN = Germanisches Nationalmuseum, Nürnberg, Graphische Sammlung

MAH = Musée d'Art et d'Histoire, Genève

MC = Musée Calvin, Noyon

MHR = Musée Historique de la Réforme, Genève

MIR = Musée International de la Réforme, Genève
 SHPF = Société d'Histoire du Protestantisme Français, Paris

Általános rövidítések:

átm. = átmérő

j. = jelzés

j.b. = jelzés balra

j.b.f. = jelzés balra fent

j.b.k. = jelzés balra középen

j.b.l. = jelzés balra lent

j.j. = jelzés jobbra

j.j.f. = jelzés jobbra fent

j.j.k. = jelzés jobbra középen

j.j.l. = jelzés jobbra lent

j.k.f. = jelzés középen fent

j.k.l. = jelzés középen lent

j.l. = jelzés lent

k. = körül

megj. hely = megjelenési hely

16. század

1. Léonard Limousin: Kálvin balra néző, háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

1535.

Zománc.

J.k.f.: L.L. 1535.

110×93 cm.

MOLINIER, 1891. 26–27; CHEVALLIER, 1893. n. 484; BOURDERY–LACHENAUD, 1897. 26; ROLLAND, 1899. 177; DOUMERGUE, 1909. 13–18, pl. II.

2. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

1540 k.

Olaj, fa.

33×26×5 cm.

Genf, Musée historique de la réformation.

AUBERT, 1930. 98–103.

3. Kálvin-ellenes érem.

IOAN CALVINVS HERESIA RCH PESSIMVS REV. ET STVLTI ALIQVANDO
 SA PITE PSAL XCIII.

Érem.

1545 k.

3 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 1; BROOKER-KING, 2005. n. I.

4. Luther és Kálvin.

1546–1555.

Tempera és tinta.

Lapméret: 24,6×15,6 cm.

Paralipomenon I.

GN, Inv. Nr. HB 14535 verso, Kapsel 1335.

5. Kálvin profilportréja.

IOHANNES CALVYNVS HH 155Z.

Érem.

1552.

4,2 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 74, pl. XVIII, 4; DEMOLE, 1909. n. 2; CHAMAY, 2001. B3;

BROOKER-KING, 2005. n. 1.

6. Kálvin profilportréja.

IO CAL GENEVENS ECCL PASTOR 1555.

Érem.

1555.

Bronz, ólom.

J. k. l.: H

3,7 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 75, pl. XIX, 3; DEMOLE, 1909. n. 3–4; BROOKER-KING,

2005. n. 3.

7. Kálvin profilportréja.

IO CAL GENEVENS ECCL PASTOR 1556.

Érem.

1556.

3,3 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 74, pl. XVIII, 5; DEMOLE, 1909. n. 5; BROOKER-KING,

2005. n. 4.

8. Kálvin profilportréja.

CALVINVS 56 IOANNES.

Ovális érem.

1556.

45×35 cm.

DEMOLE, 1909. n. 6; BROOKER-KING, 2005. n. 5.

9. Kálvin profilportréja 48 éves korában.

IOANNES CALVINVS Æ SVÆ XLVIII QVOVSQ DOMINE A 155Z.

Érem.

1557.

Bronz, ón.

6,0 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 74–76, pl. XIX, 1; DEMOLE, 1909. n. 7–10; CHAMAY, 2001.

B4; BROOKER–KING, 2005. n. 6.

10. Kálvin profilportréja 48 éves korában és Jan ʔaski profilportréja 56 éves korában.

IOANNES CALVINVS Æ SVÆ XLVIII QVOVSQ DOMINE A 155Z;

IOHANNES ALASCO ÆT IVI A DO 1557

Érem.

1557.

5,6 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 11; *Stucker*, 1977. n. 793; BROOKER–KING, 2005. n. 7.

11. Kálvin profilportréja.

IOANNES CALVINVS XLVIII QVOV A 1552; CAIN OCCITAN ANAGR

IEAN CALVIN VILAIN CAIN IOANNES CALVINVS OVS INSANI ACULE

IN SECVLO INSANIA 1588.

Érem.

1557 vagy 1588.

5,8 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 19; BROOKER–KING, 2005. n. 12.

12. Kálvin profilportréja.

VAIN INSANIS OCVLIS IOANNES CALVINVS XLVIII QVOVSQUE DOMI-

NE A 155Z; CAIN OCCIT ABEL ANAGR IEAN CALVIN VILAIN CAIN

IOANNES CALVINVS ONVS[?] INSANI ACULEI IN SECVLO INSANIA

VANVS IN CVLINA ES 1588.

Érem.

1557 vagy 1588.

5,5 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 214–216, pl. XXI, 2; DEMOLE, 1909. n. 20; BROOKER–KING, 2005. n. 13.

13. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Jean Calvin, fidelle ministre de la parole de Dieu, aage de 50 ans.

1559.

Fametszet.

20,3×14,5 cm.

Megj. hely: Genf, François Estienne.

DOUMERGUE, 1909. 33, pl. V; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 86.
SHPF

14. Kálvin profilportréja.

IOANNES CALVINVS 560.

Érem.

1560.

4,5×35 cm, ovális.

DOUMERGUE, 1909. 76, pl. XX. 3; DEMOLE, 1909. n. 12; BROOKER-KING, 2005.
n. 8.

15. Kálvin és Beza profilportréja.

Érem.

1562.

4,9 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 75, pl. XIX. 5; DEMOLE, 1909. n. 13, 14; CHAMAY, 2001.
B17; BROOKER-KING, 2005. n. 9.

16. René Boyvin: Kálvin profilportréja 53 éves korában.

Prompte et sincere. Iohannes Calvinvs Anno Aetatis 53.

Röplap.

1562.

Rézmetszet; színezett változat.

J. k. l.: BR.

18,5×14 cm.

DOUMERGUE, 1909. 42–44, pl. VII; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 115.
MHR; MC

17. Tiziano: Kálvin portréja.

Giovanni Calvino, figlio di Gerardo Calvino e Giovanna Franca, gran teologo,
prima prete ortodosso, poi capo e difensore delle proposizioni de protestanti.
1563.

Olaj, vászon.

J. j. l.: Tiziano Vecelli da Cadore lo dipinse nella sua casa di anni 65 Nel Pri-
mo Maggio 1563.

43×33,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 79–83.

SHPF; MC, dépôt de l'Église Réformé de France.

18. Jacques Bourgoing / Bourgouin: Kálvin profilportréja.

I. C.

1564.

Tollrajz.

J.b.f.: Bourguinus inventor.

DOUMERGUE, 1909. 62–63.

Gaguin, Robert, *Compendium Roberti Gaguini super Francorum gestis*,
Parisiis, apud Johannem Petitem, 1511.

BPU, Gg 15 Rés.

19. Kálvin profilportréja.

IOHAN CALVINVS VERE THEOLOGVS PROFES ET ECCL GEN. Obiit Æ
17 mai 1564 Sua 54.

Érem.

1564.

4,4 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 75, pl. XIX. 2; DEMOLE, 1909. n. 17–18; *Stucker*, 1977. n.
274; CHAMAY, 2001. B8; BROOKER–KING, 2005. n. 11.

20. Balthasar Jenichen: Kálvin profilportréja.

Iohannes Calvinvs.

Röplap.

1565.

Fametszet.

J.b.k.: B. I.

8,3×6,7 cm.

DOUMERGUE, 1909. 68–69.

GN, MP 3489; GN, K 791; MIR.

21. Giuseppe Arcimboldo: Kálvin portréja / Az ügyvéd.

1566

Olaj, vászon.

1566 Guiseppe Arcimboldo F.

64×51 cm.

DOUMERGUE, 1909. 152–154, pl. XXIII; LEGRAND–SLUYS, 1954. 210–214;

KRIEGESKORTE, 2000. 36; CAVALLI-BJÖRKMAN, 2008. 170, 172.

Stockholm, Nationalmuseum; Marienfred, Schloss Gripsholm; Miláno, ma-
gántulajdon.

22. Pierre Woeiriot: Kálvin profilportréja.

Iohan Calvinvs vere theologus ecclesiastes Geneven. Prompte et sincere.

Címlapillusztráció.

1566.

Rézmetszet.

J.k.l.: WP 66.

13,3×10,3 cm.

DOUMERGUE, 1909. 64–65, pl. XIV; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 171.

*Recueil des opuscules, c'est à dire, petits traictes de M. Jean Calvin: les uns reveus et
corrigez sur le latin, les autres translatez nouvellement de latin en françois*, (Genève,
Baptiste Pinereul, 1566)

23. Pierre Woeiriot: Kálvin profilportréja.

Iohan Calvinvs vere theologus ecclesiastes Geneven. Prompte et sincere.

Címlapillusztráció.

1566.

Rézmetszet.

J.k.l.: WP 66.

12,0×9,3 cm.

DOUMERGUE, 1909. 64–65, pl. XVa; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 189–190.

Institution de la religion chrestienne (Genève, François Perrin, 1566); Jean Calvin:

Commentaires sur le Prophete Isaie (Geneva, F. Perrin, 1572); *Institutio*

christianae religionis (Genève, Jean Le Preux, 1607)

24. Balthasar Jenichen: Kálvin profilportréja.

WARE BILDNVS IOHANNIS CALVINI WEILAND P PFARRHER ZV GENF
IN SOPHOI.

Illusztráció.

1574.

Rézmetszet.

J.j.k.: B. I. 1574

8,5×7,2 cm

DOUMERGUE, 1909. 68–69; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 193.

Balthasar Jenichen, *Bildnüß und Abcontrafactur etzlicher Vornemer Gelerten*

Menner; durch welche Gott aus sonderbarer gnade die rechte reine Warheit des h.

Evangelii zu diesen unsern letzten zeiten an tag hat kommen lassen, Dresden 1588.

Kálvin profilportréja 48 éves korában. 1574 vagy kicsit később

25. Kálvin profilportréja 48 éves korában.

Ioannes Calvinvs, aetatis suae XLVIII.

Röplap.

1574 vagy kicsit később.

Fametszet.

32,6×21,8 cm.

DOUMERGUE, 1909. 35–36, pl. VI;

MAILLART-GOSSE, 1909. n. 87.

MIR.

I. 26. Kálvin portréja.

Funesta effigies Joannis Calvinii
hoeresiarchae.

1580.

Rézmetszet.

9,6×6,9 cm.

DOUMERGUE, 1909. 66; MAILLART-

GOSSE, 1909. n. 209.

Bolsec, Jérôme-Hermès, De Joannis

Calvini vita, moribus, rebus gestis, studiis ac denique morte historia, Coloniae. 1580; Warhafftige History vom Leben, Sitten, Thaten, Lehr und Todt Joannis Calvini... durch Hieronymum Hermes Bolsec. Gedruckt zu Cölln durch Ludovicum Alectorium, 1581; *Histoire de la vie, mœurs, actes, doctrine et mort de Jean Calvin, jadis grand ministre de Genève. Recueilly par Hierosme-Hermès Bolsec, doct. méd. à Lyon. Dédié au révérendissime archeresque [Pierre d'Espinac], comte de l'église de Lyon et primat de France*, Paris, 1582.

II. 27. Pierre Cruche: Kálvin profilportréja.

I. Calvin.

Könyvillusztáció, címlapelőzék.

1580.

Fametszet.

13×10 cm.

DOUMERGUE, 1909. 52–56, pl. IX;

MAILLART-GOSSE, 1909. n. 132–134.

Theodore de Bèze: *Icones, id est verae imagines virorum doctrina simul et pietate illustrium*, Geneva, Jean de Laon, 1580;

Beze, Théodore de: *Vrais pourtraits des hommes illustres*, 1581.

Pierre Cruche: Kálvin profilportréja, 1580

III. 28. Fisscher: Vélemények konyhája / A pápisták, lutheránusok és kálvinisták allegóriája.

1585.

Rézmetszet.

J.k.l.: Fisscher excus.

35,6×23,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 205–206.

29. Vélemények konyhája / A pápisták, lutheránusok és kálvinisták allegóriája.

Röplap.

1586–1600.

Rézmetszet.

Lapméret: 32,4×42,3 cm.

GN, Inv. Nr. HB 3636 Kapsel 1247a

30. Vélemények konyhája / A pápisták, lutheránusok és kálvinisták allegóriája.

Culina opiniorum oder Glaubens-Küche, aus dem Holländischen übersetzt.

Röplap.

1590 k.

Rézmetszet.

Lapméret: 26,2×34,2 cm.

Az előző tétel utánmetszése.

GN, Inv. Nr. HB 59 Kapsel 1336a; BStB, Einblatt VII, 24

32. Tobias Stimmer vagy tanítványa, Christoph Murer: Kálvin profilportréja.

Johannes Calvinus der h. Schriftt Lehrer. 60.

Könyvillusztráció.

1587.

Fametszet.

10,1×8,0 cm.

DOUMERGUE, 1909. 37–39; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 90; *Illustrated Bartsch*,

1988. pl. 2.

Contrafacturbuch. Bildnussen weitberhuembten Maenner sampt kurtzen.

Elogijs. Durch Christophorum Reusnerum, Strassburg, 1587, bei B. Jobin.

33. TK monogrammista: A lutheránus egyház karikatúrája. A reformátorok késekkel és bárdokkal szétdarabolják Luthert.

Sihe wie das elend Lutherthumb durch seine eigene Verfechter gemartert anatomiert gemetzget zerhackt zerschnitten gesotten gebraten und letztlich gar aufgefressen wirdt.

Röplap.

1587.

Fametszet.

Lapméret: 39,3×24,5 cm.

Lemez méret: 17,8×20,8 cm.

GN, Inv. Nr. HB 2827 Kapsel 1336.

34. Tobias Stimmer: Kálvin profilportréja.

Joannes Calvinus Theologus.

Illusztráció.

1587.

Fametszet.

10,1×7,9 cm.

DOUMERGUE, 1909. 37–39; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 88–89.

Icones sive imagines virorum literis illustrium: quorum fide et doctrina religionis et bonarum literarum studia, nostrâ patrumque memoriâ, in Germaniâ praesertim, in integrum sunt restituta. Additis eorundem elogiis diversorum auctorum, recensenti Nicolao Revsnero I C. curante Bernardo Jobino. Strasbourg 1587, 1590.

GN, MP 3484; Basel, Universitätsbibliothek, VD 16, R 1428

35. Kálvin profilportréja.

Érem.

1590 k.

8,3 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 73–74, pl. XVIII. 2; DEMOLE, 1909. n. 21, 22; CHAMAY, 2001. B9; BROOKER–KING, 2005. n. 14.

36. Mérleg, Kálvin a Bibliát tartalmazó serpenyő mellett.

1591.

Metszet.

Huijch Allardt excudit.

DOUMERGUE, 1909. 183.

CH vol. X. 49–51, n. 989.

37. Rombout van der Hoye: Mérleg, Kálvin a Bibliát tartalmazó serpenyő mellett.

1591.

Rézmetszet.

Rombout van der Hoye exc.

DOUMERGUE, 1909. 183.

CH vol. X, n. 990.

38. Mérleg, Kálvin a Bibliát tartalmazó serpenyő mellett.

1591.

Rézkarc.

DOUMERGUE, 1909. 183.

CH vol. X, n. 991.

39. Háromfejű antikrisztus.

1592.

Fametzset.

DOUMERGUE, 1909. 192, n. 1.

Johannes Praetorius: Drey köpffichter Antichrist..., Pylgramsthal 1592.

40. Théodore de Bry: Kálvin profilportréja.

1597.

Rézmetszet.

BR.

13,6×10,4 cm.

DOUMERGUE, 1909. 39–40.

Theodorum de Bry: Icones quinquaginta virorum illustrium..., Francofurti, 1597.

41. Wilhelm Josse de Hondt vagy Jodocus Hondius: Kálvin profilportréja.

Ioannes Calvinvs.

Röplap.

1599.

Rézmetszet.

J. j. f.: H. fecit.

16,8×12,0 cm.

DOUMERGUE, 1909. 44–45.

Icones... virorum nostra patrumque memoria illustrium... ab Henrico Hondio sculptae aeneisq. tipis excusae, 1599.

GN, P 8135.

42. Az üllőhöz, négy alak kényszermunkára vonszolja Kálvint.

Ad incudem.

Kálvin-ellenes karikatúra.

16. század vége.

Metszet.

DOUMERGUE, 1909. 148.

A. L. Herminjard gyűjteményében „Pierre Viret: De l'institution des heures canoniques et des temps determinez aux prieres, 1564” végére ragasztva.

43. Kálvin profilportréja.

IOHAN CALVIN.

Érem.

1600 k.

Fa.

MK.

4,5 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 74, pl. XVIII. 3; DEMOLE, 1909. n. 23; CHAMAY, 2001. B2; BROOKER-KING, 2005. n. III.

44. Kálvin profilportréja.

IOAN CALVINVS.

Érem.

1600 k.

4,7 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. pl. XXI. 3; DEMOLE, 1909. n. 25–28; BROOKER-KING, 2005. n. 16.

45. Kálvin profilportréja.

I. CALVINVS HAERTICVS.

Érem.

1600 k.

4,4 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 29; BROOKER-KING, 2005. n. 17.

46. Kálvin profilportréja.

Iohannes Calvinvs Theol. Sincervs.

Röplap.

1600 k.

Rézmetszet.

GN, MP 3494.

47. Kálvin jobbra néző, háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Johannes Calvinus.

16. század.

20 cm magas kb.

DOUMERGUE, 1909. 9–12, pl. I.

Biencourt márki tulajdonában: Azay-le-Rideau-i kastélyban, majd Párizsban.

48. Kálvin balra néző, háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

16. század.

Olaj, tölgyfa.

68×55 cm.

DOUMERGUE, 1909. 19–21, pl. I.

Hanau.

49. Kálvin jobbra néző, háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Ioannes Calvinus.

16. század.

Fa, olaj.

27×20 cm.

DOUMERGUE, 1909. 23–24, pl. III.

Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen, régi jelzet: n. 115, mai jelzet:
n. 183.

50. Kálvin profilportréja jobbra.

Johannes Calvinus.

16. század.

Olaj, vászon.

DOUMERGUE, 1909. 9–12, pl. I.

BPU.

51. Kálvin profilportréja balra.

16. század.

Olaj, fa.

Fa átm. 15,3 cm; festmény átm. 12,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 60, pl. XI.

Albert Pictet; Frank Coulin; Émil Doumergue.

52. Kálvin profilportréja.

IEHAN CALVIN.

Érem.

16. század.

2,8 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 15, 16; CHAMAY, 2001. B7; BROOKER-KING, 2005. n. 10.

17. század

53. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

IOHAN CALVIN AET 33.

Érem.

16. század vége 17. század eleje.

Ezüst.

6,1 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 73, pl. XVIII. 1; DEMOLE, 1909. n. 24; CHAMAY, 2001. B1;

BROOKER-KING, 2005. n. 15.

MHR

54. Jacques Goulart: Kálvin profilportréja.

1601.

Rézmetszet.

Jac. G.

5,2×12,0 cm.

DOUMERGUE, 1909. 67; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 172.

Jos. Gerardi Mercatoris Atlas. Edit. Secunda. Amstelodami 1607.

55. Jacques Granthomme: Kálvin profilportréja.

Iohannes Calvinvs, Theol. Sinceriss.

Röplap.

1607 után.

Rézmetszet.

J.b.l.: PMF; j.j.l.: J G sculp. et excud. Heidelbergae.

13,6×8,3 cm.

DOUMERGUE, 1909. 67; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 173.

GN, P 14088

56. A tűz legendája.

1611.

Metszet.

DOUMERGUE, 1909. 147.

Flérissure posthume de Calvin, Bruxelles, 1611.

57. Kálvin bűntettei: gyilkosság, szentségtörés, háború szárazföldön és tengeren.

Ursprung und Gegenwertiger Standt der Calvinischen Secten. Johannes

Calvinvs.

Röplap.

1611.

Rézmetszet.

12,5×10 cm.

Megj. hely: En Anvers, chez Robert Bruneau, 1611.

DOUMERGUE, 1909. 161–162.

GN, HB 27914; MHR.

58. Kálvin profilportréja.

Iohannes Calvinvs.

Röplap.

1601–1615.

Rézmetszet.

GN, MP 3483.

59. Kálvin profilportréja.

Iohannes Calvinvs.

1616.

Fametszet.

DOUMERGUE, 1909. 70.

60. Pierre Cruche: Kálvin profilportréja.

Prompte et sincere.

Könyvillusztráció, címlapelőzők.

1617.

Fametszet.

13×10 cm.

Calvin: œuvres complètes, 1617.

61. A hármas párbaj.

1617.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 185.

CH vol. XX. 76, n. 1847.

62. V. Frigyes és Stuart Erzsébet, balra a háttérben három reformátor.

Fridericvs elect Böhmen rex coronatvr.

Emléklap V. Frigyes cseh királlyá koronázására.

1619.

Rézmetszet.

Lapméret: 23,5×29,6 cm.

Megj. hely: Heidelberg vagy Prága.

GN, Inv. Nr. HB 377 Kapsel 1255; GN, HB 24859.

63. A lelki vita, Kálvin, Luther és a pápa.
Geistlicher Kauffhandel.

1617–1620.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 206–207.

CH vol. XX. 74.

64. A lelki vita, Kálvin, Luther és a pápa.

La Dispute Spirituelle.

1617–1620.

Rézmetszet.

65. OSR monogramista: A jezsuiták kiűzése a Cseh Királyságból.

Böhmischer Jesuiten Kehrauß/und Teutsche WeckUhr

Röplap.

1620 k.

Rézmetszet.

1. Lapméret: 55,1×30,2 cm; 2. Lemez méret: 25,4×30,1 cm, Lapméret:

53,9×31,4 cm

1. GN, Inv. Nr. HB 24927 Kapsel 1336a; 2. GN, Inv. Nr. HB 398 Kapsel 1336a

66. Sebastian Dadler: Kálvin profilportréja.

IOANNES CALVINUS PICARD NOVIODUN ECCLES GENEV PASTOR.

Emlékplakett Kálvin Genfben visszatérésének 100. évfordulójára.

1641.

Ezüst és bronz.

J. a váll alatt: 1641 SD.

5,8 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 76, pl: XX. 5; DEMOLE, 1909. n. 30, 31; *Stucker*, 1977. n. 275, 276, 787, 788; ZAK, 1979. n. 22, 23; WHITING, 1983. n. 128; CHAMAY, 2001. B10; SCHNELL, 1983. n. 478; BROOKER-KING, 2005. n. 18.

67. Balthasar Montcornet: Kálvin profilportréja.

Iean Calvin mourut a Geneue le 27 Mai 1564 agé ans, homme de singuliere doctrine, et piete exemplaire.

Röplap.

1650 k.

Rézmetszet.

15,7×11,8 cm

DOUMERGUE, 1909. 46; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 123.

68. Philip Fruytiers: A tűz legendája.

Le pourtrait de Jean Callvin, Sodomit Cauterisé, peint par Martin de Clèves, alors vivant, et se void en Anvers en une maison ditte la pladdijs-wey.

1650 k.

Rézmetszet.
22,5×13,3 cm.
DOUMERGUE, 1909. 146, pl. XXII.

69. A tűz legendája.
Markten Sodomiet Jan Calvin.
1650 k.
Rézmetszet.
DOUMERGUE, 1909. 147, n. 1.

70. Kálvin profilportréja.
Iohannes Calvinus.
17. század 1. fele.
Olajfestmény.
DOUMERGUE, 1909. 71, pl. XVIa.

71. Jeremias Dumenil: Kálvin profilportréja.
Iohannes Calvinus.
Röplap.
17. század első fele.
Rézmetszet.
J.j.l.: Jerem. Dumenil sc.
8,7×6,0 cm.
MAILLART-GOSSE, 1909. n. 176.
GN, MP 3500; MHR.

72. Hugo Allardt: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.
Iohannes Calvinus natus Novioduni X IVL 1509. Denatus Genevae XXVII
Mayus 1565 Aet. 54.
1654 előtt.
Rézmetszet.
J.: Hugo Allardt Exc.
35,6×28,5 cm.
DOUMERGUE, 1909. 27, n. 1; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 13.

73. P. I.: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.
Iohannes Calvinus natus Novioduni X IVL 1509. Denatus Genevae XXVII
Mayus 1565 Aet. 54.
1654 k.
Rézmetszet.
J.: by P.I. entrop.
41,0×28,1 cm.
MHR.

74. Ganière: A janzenisták menekülése.
La dérout et confusion des Jansennistes.
Almanach-illusztráció.
1654.

J.: Ganière ex. A Paris, chez Ganière, rue S. Jacque, à l'angle de la rue de S. Louy, proche la fontaine de S. Séverin.

DOUMERGUE, 1909. 175.

Almanach poul l'an 1654.

CH vol. XLI. 23, n. 3679.

G. T. Visscher: Kálvin dolgozószobájában,
1658 előtt

75. G. T. Visscher: Kálvin dolgozószobájában.

Ioannes Calvinus natus Novioduni Picardorum.

1658 előtt.

Rézmetszet.

J.j.l.: G. T. Visscher Excudit.

31,5×20,8 cm.

DOUMERGUE, 1909. 30–32;

MAILLART-GOSSE, 1909. n. 51.

MHR.

76. A furcsa találkozás.

L'estrane rancontre.

Illusztráció.

1663.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 166–167.

La Vie de Tiel Wlespiegle, natif de Saxe, patron des matois, moralisée en proverbes instructifs et divertissants, Paris, 1663.

CH vol. XXVIII. 16.

77. Kálvin portréja.

IEAN CALVIN.

1664.

Rézmetszet.

13,5×9,4 cm.

DOUMERGUE, 1909. 44; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 122.

Jérôme-Hermès Bolsec: *Histoire de la vie, mœurs, actes, doctrine et mort de Jean Calvin*, Lyon, 1664.

78. Kálvin büntettei: gyilkosság, szentségtörés, háború szárazföldön és tengeren.
Ioannes Caluinus.

Címlapelőzők.

1669.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 161–162; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 201.

François Mauduict: Response au livre intitulé: Défense de Calvin, composé par le sieur Charles Drelincourt, Lyon, 1669.

CH vol. XVIII. 36, cat.n. 1650.

79. Clemens Ammon: Kálvin profilportréja.

Iohan. Calvinvs vere theologus ecclesiastes Genev.

Illusztráció.

1672.

Rézmetszet.

J. j. l.: Clemens Ammon fec.

17,1×11,6 cm.

Megj. hely: Frankfurt.

DOUMERGUE, 1909. 32, 57; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 143.

Friderichus Spanhemius: Christianae religionis restitutae apud Genevenses Historia, Genevae, Sumptibus Petri Chouet 1672.

80. Bureau – Pallis – Jourda: Kálvin disznó képében.

Calvin le p[?][r[?]] [porc] / [père].

Szatirikus stallumfaragvány.

1670–1674.

Fa dombormű.

DOUMERGUE, 1909. 150–151.

Toulouse, St-Sernin, szentély, apáti stallum.

81. Conrad Meyer: Kálvin profilportréja.

Ioh. Calvinvs Theologus.

1676.

Rézmetszet.

Con. Meyer fec.

17,3×13,8 cm.

DOUMERGUE, 1909. 41; MAILLART-GOSSE, 1909. 100.

Friderichus Spanhemius: Christianae religionis restitutae apud Genevenses Historia, Genevae, Sumptibus Petri Chouet 1672.

82. Kuporgó Kálvin.

Címlapelőzők.

1682.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 172–174.
Louis Maimbourg: Histoire du Calvinisme, A Paris, chez Sébastien Mabre-Cramoisy 1682.

83. Arvid Karlsteen: Kálvin profilportréja.

IOHANNES CALVINVS M.

Érem.

1683.

Ezüst.

J. a váll alatt: AK.

4,5 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 76, pl: XX. 2;
DEMOLE, 1909. n. 32, 33; *Stucker*,
1977. n. 277; ZAK, 1979. n. 412;
BROOKER-KING, 2005. n. 19.

84. Arvid Karlsteen: Kálvin profilportréja.

IOHANNES CALVINVS M.

Érem.

1683.

Ezüst és ón.

J. a váll alatt: AK.

4,5 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 76, pl: XX. 1; DEMOLE, 1909. n. 34–36; *Stucker*, 1977. n. 277,
788; ZAK, 1979. n. 411; SCHNELL, 1983. n. 479; WHITING, 1983. n. 1; BROOKER-
KING, 2005. n. 20.

85. A bűn konszisztórium.

Le consistoire de l'erreur désolé.

Almanach-illusztráció.

1686.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 177, pl. XXIV.
CH vol. LXII. 38, n. 3479.

86. A katolikus egyház diadala Kálvin és Mahomet felett.

Le triomphe de l'Église sur Calvin et sur Mahomet.

Almanach-illusztráció.

1686.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 178, pl. XXV.
CH vol. LXII. 37, n. 5478.

Kuporgó Kálvin, 1682

87. Kálvin és Mahomet a pokolban.

Calvin et Mahomet aux enfers.

Almanach-illusztráció.

1687.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 179.

CH vol. LXIII. 16, n. 5537.

88. Kálvin profilportréja.

Ioannes Calvinvs, Ecclesiae Geneuensis minister.

Könyvillusztráció.

1690.

Rézmetszet.

Zeidler, Johann Gottfried: *Theatri eruditorum Pictura, Carmine, Historia elaborandi compendium, Centum Imagunculas doctissimorum Virorum [...] exhibens*, Wittenberg, Henckel, 1690.

89. Christian Wermuth: Kálvin profilportréja.

Iohannes Calvinvs M.

Érem.

1696.

Ezüst.

J. a portré alatt: 16 C W 96.

3,1 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 75, pl. XIX. 6; DEMOLE, 1909. n. 39–41; *Stucker*, 1977. n. 789;

BROOKER–KING, 2005. n. 22.

90. Christian Wermuth: Kálvin profilportréja.

Iohannes Calvinvs M.

Érem.

1696.

Ezüst.

J. a portré alatt: 16 C W 96.

3,2 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 42, 43, 46; BROOKER–KING, 2005. n. 23.

91. J. C. Boecklin: Kálvin portréja.

Ioannes Calvinus.

1698.

Rézmetszet.

J. C. Boecklin sc.

13,5×8,3 cm.

DOUMERGUE, 1909. 32; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 70.

Curieuser Geschichts Calender oder kurzes Zeit Register über das Leben u. des

Gottseligen und Hochgelahrten Theologi Johannis Calvini. Halle, bei Fridrich Groschuff in Leipzig 1698.

92. Jacob Gole: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.
Iohannes Calvin gebooren tot Noyon in Picardie den 10. Iuly 1509.
1700 k.

Mezzotinto.

J.: I. Gole Fecit et Excud. Amstelodami, Cum Privilegio Ord. Holl et West-frisae.
19,0×14,0 cm.

DOUMERGUE, 1909. 32; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 81.

Cleveland Museum of Art 1939.579.

93. P. Schenk: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Iohannes Calvinus, Noviodunensis Theologus.

1700 k.

Mezzotinto.

J.: P. Schenk fe. et ex. cum Privil.

14,0×9,5 cm.

Megj. hely: Amsterdam.

MAILLART-GOSSE, 1909. n. 67.

94. Johann Jacob Kleinschmidt: Kálvin portréja.

Ioannes Calvinus.

1700 k.

Rézmetszet.

J.: Ioh. Iacob Kleinschmidt sculps. et excud. A.V.

17,0×11,0 cm.

DOUMERGUE, 1909. 32; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 54.

95. Georges William Vestner: Kálvin profilportréja.

Érem.

1700 k.

GV.

4,4 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 37, 38; BROOKER-KING, 2005. n. 21.

96. Kálvin profilportréja.

Érem.

1700 k.

4,7 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 74, pl. XVIII. 6; DEMOLE, 1909. n. 44, 45; BROOKER-KING, 2005. n. 24.

97. Gaspar Bouttats: Kálvin profilportréja.

Ioannes Calvin.

17. század második fele.

Rézmetszet.

J.: Henrikus Verbruggen delin. Gasp. Bouttats sculpsit.

29,2×17,9 cm.

MAILLART-GOSSE, 1909. n. 117.

MHR.

98. Jacob Sandrart: Kálvin portréja.

17. század második fele.

Rézmetszet.

J.j.l.: Jacob Sandrart Exc. Norimb.

31,9×20,8 cm.

DOUMERGUE, 1909. 31; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 52.

99. Carel Allard: Reformátorok.

t'Licht is op den Kandelaer gestelt.

17. század utolsó negyede.

Rézmetszet.

Lapméret: 39,0×51,1 cm.

J.j.l.: Carel Allard.

Megj. hely: Amsterdam.

DOUMERGUE, 1909. 197–198.

GN, Inv. Nr. HB 24705 Kapsel 1247a.

100. Jan Houwens: Reformátorok.

t'Licht is op den Kandelaer gestelt.

17. század utolsó negyede.

Rézmetszet.

J.j.l.: Jan Houwens exc. t'Amsterdam by. C. D. na de copy von London.

DOUMERGUE, 1909. 197–198.

101. G. Valk: Reformátorok.

17. század utolsó negyede.

Rézmetszet.

J.j.l.: t'Amsterdam by. G. Valk.

DOUMERGUE, 1909. 198, n. 1.

102. Reformátorok.

17. század utolsó negyede.

Rézmetszet.

J.j.l.: à Paris, rue Saint-Jacques, au buste de Monsieg et Pérou, rue de Richelieu,

C.P.R.

DOUMERGUE, 1909. 198–199.
Bibliothèque Nationale, Estampes, Paris, Qb 196.

103. Kálvin profilportréja.
Ioannes Calvinvs.
17. század.
Vászon, fa.
54×36 cm.
DOUMERGUE, 1909. 59, pl. Xb.
Genf, Collection Albert Rilliet.

104. Kálvin profilportréja.
Doctor Iohanes Calvinis.
Röplap.
16–17. század.
Rézmetszet.
13,8×8,8 cm.
MAILLART-GOSSE, 1909. n. 231.
GN, MP 3495.

104a. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.
Ioannes Calvinvs.
16–17. század.
Rézmetszet.
17,2×12,0 cm.
DOUMERGUE, 1909. 24; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 5.

105. Kálvin profilportréja.
Iohannes Calvinvs.
Röplap.
17. század.
Rézmetszet.
DOUMERGUE, 1909. 70.

106. Kálvin profilportréja.
Iohannes Calvinvs.
Röplap.
17. század.
Rézmetszet.
J.l.: Strasburg zu finden, bey Johan Tscherning auf S. Tomas Plan, 1539.
12,3×9,8 cm.
DOUMERGUE, 1909. 69–70.

107. I. Petit: Kálvin profilportréja.

Ioannes Calvinus minister verbi divini in ecclesia genevensi anno MDLXIV aet 56.

Röplap.

17. század.

Rézmetszet.

J.: I. Petit excudit.

21,6×17,6 cm.

DOUMERGUE, 1909. 45.

108. Johannes de Ram: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Ioannes Calvinus natus Noviodimi X Iul 1509 denatus Genevae XXVII Mayus

1564 aet 54.

Röplap.

17. század.

Rézmetszet.

J.: Johannes de Ram Excudit met Privileg.

32,9×26,6 cm.

DOUMERGUE, 1909. 32; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 12.

109. Le Blond: Álruhás Kálvin.

Calvin travesti.

Röplap.

17. század.

Rézmetszet.

J.: Le Blond exc. avec privilège.

25,0×32,3 cm.

DOUMERGUE, 1909. 154–155.

110. Martinus van Beusecom: Mérleg.

Röplap.

17. század.

Rézmetszet.

J.: Martinus van Beusecom exc.

DOUMERGUE, 1909. 183.

18. század

111. Luther, Mélanchthon, Zwingli és Kálvin.

LVTHER MELANCHTHON ZWINGLI CALVIN.

Érem.

1717.

2,2 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 47; BROOKER-KING, 2005. n. 25.

112. Pet. Schenk: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Ioannes Calvinus natus Novioduni Picardorum July A. 1509.

1675–1718.

Mezzotinto.

J.: Pet. Schenk fec. et exc. Amstelod cum Privil.

24,8×17,9 cm.

DOUMERGUE, 1909. 30; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 65; HOLLSTEIN, 1953. 517.

113. Balthasar Diehl: Kálvin profilportréja.

Calvinus Joannes, Theologus.

Röplap.

1719.

Fametszet.

GN, P 20471.

114. Mélanchthon és Kálvin.

Friede ernähret; Unfriede vernehret.

Címlapillusztráció.

1720.

Rézmetszet.

14,8×13,3 cm.

DOUMERGUE, 1909. 205.

Mélanchthon, Calvin, Frankfurt – Leipzig, 1720.

115. Jean Dassier: Kálvin profilportréja.

JOANNES CALVINUS GALLUS THEOLOGUS GENEVENSIS ECCLESIAE
PASTOR RELIGIONIS CHRISTIANAE PER GALLIAM JNSTAURATOR
OBIIT GENEVAE AN. D. 1564.

Érem.

1725.

Ezüst és bronz.

J.: J.D.

2,8 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 75, pl: XIX. 4; DEMOLE, 1909. n. 48–50; ZAK, 1979. n. 433;

SCHNELL, 1983. n. 454; WHITING, 1983. n. 25; CHAMAY, 2001. B11;

BROOKER-KING, 2005. n. 26.

MHR.

116. Jean Mussard: Kálvin profilportréja.

Jean Calvin.

1727.

J. hátoldalán: J. Mussard fecit 1727.

Akvarell.

12,8×10,3 cm.

DOUMERGUE, 1909. 61, pl. XIIb; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 162.

117. Andreas Bergmüller: A pápa diadalmaskodik Luther, Zwingli, Kálvin és Hus fölött.

1733.

Freskó.

Bertoldshofen, Pfarrkirche St. Michael, oratoriummennyezet (a sekrestye fölött)

DEHIO, 1989; SCHNELL, 1991.

118. E. Desrochers: Kálvin profilportréja.

Jean Calvin né à Noyon en 1509, il fut Curé du Village de Pont l'Evêque, il mourut à Genève en 1564.

Rézmetszet.

1741 előtt.

J.: Gravé par E. Desrochers à Paris, rue du foin, près la rue Saint-Jacques.

14,9×11,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 67, n. 2; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 179.

119. Reformátorok.

Vreet Vogel ofte sterf.

1741.

Rézmetszet.

DOUMERGUE, 1909. 181–182.

120. Johann Christoph Haffner: Kálvin dolgozószobájában.

Effigies Ioh. Calvini.

18. század első fele.

Rézmetszet.

J.: Ioh. Christoph Haffner sc. exc. Aug. Vind.

25,8×18,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 32; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 158.

MHR.

121. De Berny: Kálvin profilportréja.

JEAN CALVIN CELEBRE THEOLOGIEEN NÉ A NOYON LE 10 JUILLET 1509
MORT EN 1564.

1772.

Rézmetszet.

J.: Dessiné à la plume d'après le portrait original par Le Chevalier de Berny, Capitaine de chasseur etc. lequel a inventé ce genre de dessin, 1772.

20,7×16,0 cm.

DOUMERGUE, 1909. 67; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 185.

122. Th. Koning: Kálvin portréja.

Monument voor den Zaligen Reformateur Joannes Calvinus.

1791.

Rézmetszet.

J.: D. Kerkloff invenit et delineatur, Gerbrand Roos Excudit, Th. Koning sculpsit, 1791.

51,3×38,3 cm.

MHR.

123. Jean Simon Negges: Kálvin profilportréja.

IOHANNES CALVINUS D.

18. század második fele.

Mezzotinto.

J.: Ad exempl. Antiquiss I. S. Negges sc. et exc. A. V.

36,5×22,8 cm.

DOUMERGUE, 1909. 70; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 148.

124. G. Chotard: Kálvin profilportréja.

18. század vége.

Rézmetszet.

J.: Dessiné par le Chev. De Berny. G. Chotard fecit.

22,2×18,4 cm.

DOUMERGUE, 1909. 67; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 186.

125. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Joh. Calvinus sanctae theologiae doctor.

18. század.

Olaj, vászon.

53×40 cm.

DOUMERGUE, 1909. 25–27, pl. IV.

MC.

126. C. de Bornimb: Kálvin profilportréja.

Iean Calvin.

17–18. század.

Olaj, vászon.

80×62,5 cm.

BPU.

127. Robert Gardelle: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Iean Calvin.

18. század.

Rézmetszet.

Nem szignált. Ugyanennek a sorozatnak J.-Rob. Chouet-t ábrázoló lapja szignált: R. Gardelle.

17,6×13,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 46; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 130.
MC.

128. Kálvin profilportréja.
IOHANNES CALVINVS.

18. század.

Érem.

1,4 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 51; BROOKER-KING, 2005. n. 27.

129. Daniel Cochin: Kálvin profilportréja.

Érem.

18. század.

6 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 52; CHAMAY, 2001. B12; BROOKER-KING, 2005. n. 28.

19. század

130. Kálvin profilportréja.

Dombormű.

19. század eleje.

Viasz.

Dombormű: 11×8 cm. Képmező: 14×13 cm. Kerettel: 23,5×22,5 cm.

MIR.

131. Gottfried Arnold Lehmann: Luther és Kálvin Krisztus keresztje alatt.

Emlékklap a reformáció 300 éves jubileumára.

1817.

Rézmetszet.

J.b.l.: G. A. Lehmann, del. et sculpsit.

31,5×22,9 cm.

Megj. hely: Berlin.

GN, Inv. Nr. HB 5451 Kapsel 1249a.

132. Jean-Adrien Bemme: Luther és Kálvin profilportréja.

TER GEDACH TENIS VAN HET DERDE BEUWEFEST DER HERVORMING.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.

1817.

Bronz.

3,0 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 53, 54; WHITING, 1983. n. 562; BROOKER-KING, 2005. n. 29.

133. Jean-Louis Jachtmann: Luther és Kálvin profilportréja.
IOHANN CALVIN VEREINIGUNG BEIDER KIRCHEN. D. MARTIN LUTHER DRITTE IUBELFEIER 31 OCT. 1817.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.
1817.

Ezüst és bronz.

J. Luther válla alatt: Jachtmann f.

4,5 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 55, 56; *Stucker*, 1977. n. 692; SCHNELL, 1983. n. 273; WHITING, 1983. n. 584; BROOKER-KING, 2005. n. 30.

134. Jean-Louis Jachtmann: Luther és Kálvin profilportréja.
IOHANN CALVIN VEREINIGUNG BEIDER KIRCHEN. BEL FEIER.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.
1817.

Ezüst és bronz.

J. Luther válla alatt: Jachtmann f.

4,4 cm átm.

WHITING, 1983. n. 585; BROOKER-KING, 2005. n. 31.

135. Henri-François Brandt: Luther és Kálvin profilportréja.
M. LUTHER. J. CALVIN.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.
1817.

Arany, ezüst, réz és vas.

J. Luther alatt: Brandt f.

4,2 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 57–59; *Stucker*, 1977. n. 704; ZAK, 1979. n. 179, 180; WHITING, 1983. n. 582; CHAMAY, 2001. B13; BROOKER-KING, 2005. n. 32.

136. Luther, Mélanchthon, Zwingli és Kálvin.
IOHANN CALVIN. PHIL. MELANCHTHON. [...] MART. LUTHER ULR. ZWINGLI. [...]

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.
1817.

Bronz.

4,4 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 60; BROOKER-KING, 2005. n. 33.

137. Henri-François Brandt: Luther és Kálvin profilportréja.
M. LUTHER. J. CALVIN.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.
1817.

J. Luther alatt: Brandt f.

4,5 cm átm.

BROOKER-KING, 2005. n. XXI.

138. Raymond Gayrard – Amedee Durand: Kálvin profilportréja.
JOHANNES CALVINUS.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.

1817, 1818.

Bronz.

J. a mellkép alatt: Gayrard.

4 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 61–64; WHITING, 1983. n. 2; BROOKER-KING, 2005. n. 34–35.

139. Cazenave: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.
CALVIN.

1820 k.

Rézmetszet.

Dessiné et gravé d'après l'original de Granach par Cazenave.

15,4×11,2 cm.

DOUMERGUE, 1909. 29.

140. Kálvin egészalakos portréja.

IOHANNES CALVIN, gründer der evangelisch-reformirten Kirche geb. zu Noyon

1509. gest. zu Genf. 1564.

19. század első negyede.

Kréta litográfia.

Lapméret: 46,7×33,4 cm.

J.: Nurnberg bey Fr. Campe.

MAILLART-GOSSE, 1909. n. 253.

GN, Inv. Nr. HB 23640 Kapsel 1249a.

141. Joseph Hornung: Kálvin halálos ágyán.

1831.

Olajfestmény.

DOUMERGUE, 1909. 87.

MIR.

142. Jean-Jacques de Sellon: Kálvin profilportréja.

AU JUBILÉ DE 1835 A CALVIN RÉFORMATEUR DE LA RELIGION.

Emléksztele.

1835.

Dombormű.

Genf, 2 rue des Granges.

143. Antoine Bovy: Kálvin profilportréja.
JOHANNES CALVINUS NATUS NOVIODUNI 1509 MOR TUUS GENEVÆ
1564.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.
1835.

Bronz.

10,8 cm átm.

DOUMERGUE, 1909. 77–78, pl. XXI. 1; DEMOLE, 1909. n. 65–66; *Stucker*, 1977. n. 791–793; WHITING, 1983. n. 682; SCHNELL, 1983. n. 469; BROOKER–KING, 2005. n. 36.

MHR.

144. Antoine Bovy: Kálvin, Viret, Beza és Farel profilportréja.
JVBIL REFORMAT RELIG GENEV TERT SEC CELEBR AVG D XXIII AN
MDCCCXXXV.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.
1835.

Ezüst és bronz.

J.: A. BOVY INV ET F.

6,0 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 67–69, 70, 72, 92; *Stucker*, 1977. n. 281–283; ZAK, 1979. n. 260; WHITING, 1983. n. 680; SCHNELL, 1983. n. 471; BROOKER–KING, 2005. n. 37.

145. Jean-Henri-Samuel Mognetti: Kálvin, Viret, Beza és Farel profilportréja.
Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.

1835.

6,2 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 71; BROOKER–KING, 2005. n. 39.

146. Antoine Bovy: Kálvin profilportréja.

IOHANNES CALVIN.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.

1835.

Bronz.

2,4 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 73–74; BROOKER–KING, 2005. n. 38.

147. Louis-Etienne-Andre Dorciere: Kálvin profilportréja.

MONUMENT ÉLEVÉ A GENÈVE A L'HONNEUR DE CALVIN.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.

1835.

Bronz.

4,2 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 75; *Stucker*, 1977. n. 285; BROOKER–KING, 2005. n. 40.

148. Antoine Bovy: Kálvin profilportréja.

IOHANNES CALVIN.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.

1835.

10,5 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 91; BROOKER-KING, 2005. n. XVI.

149. Antoine Bovy: Kálvin, Viret, Beza és Farel profilportréja.

JVBIL REFORMAT RELIG GENEV TERT SEC CELEBR AVG D XXIII AN
MDCCCXXXV.

Emlékplakett a reformáció 300. évfordulójára.

1835.

Ezüst és bronz.

J.: A. BOVY INV ET F.

20,5 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 92; BROOKER-KING, 2005. n. XVII.

150. Kálvin, Viret, Beza és Farel profilportréja.

JVBIL REFORMAT RELIG GENEV TERT SEC CELEBR AVG D XXIII AN
MDCCCXXXV.

Medál a reformáció 300. évfordulójára.

1835.

Elefántcsont.

BROOKER-KING, 2005. n. XX.

151. Joseph Nicolas Robert-Fleury: A Poissy-i vallási vita, 1561.

1840.

Olaj, vászon.

Musée du Luxembourg, Paris; SHPF, dépôt du Musée du Louvre.

152. Tony Robert-Fleury: A Poissy-i vallási vita, 1561.

1840 után.

Olaj, vászon.

65,5×98 cm.

Az előző tétel kicsinyített másolata.

MC.

153. Fr. Müller: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Calvin. Das Originalgemälde befindet sich im Sessionssaale des Königl. Ober-
consistoriums zu Dresden Inst. Bibl. excud.

1840 k.

Rézmetszet.

J.: H. Holbein pinxit. Fr. Müller sculpsit.

34,2×27,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 28, n. 2; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 43.

154. Pieter Hendrik Jonxis: Kálvin profilportréja.
GEDENKSTUK VOOR DE NEDERLANDSCHE GEREFORMEERDE GE-
MEENTENS.

1843 előtt.

Rézmetszet.

J.: W. Kek inv. et fecit. W. Houtgraaf Excudit. P. H. Jonxis sculps.

70×55 cm.

MHR.

155. Charles Richard: Kálvin profilportréja.

CALVIN.

1844.

Vas.

DEMOLE, 1909. n. 84; BROOKER-KING, 2005. n. 41.

156. Kálvin profilportréja.

Johannes Calvinus. Prompte et sincere in opere Domini.

Illusztráció.

1845.

Calvin, John: Institutes of the christian religion of prayer. Translated by Henry Beveridge, 1845.

157. Wilhelm von Kaulbach: A reformáció korszaka.

Das Zeitalter der Reformation.

1847–1865.

Freskó.

6,7×7,5 m kb.

Berlin, Neues Museum, lépcsőház.

158. Kaulbach „A reformáció korszaka” c. freskójának magyarázata.

Das Zeitalter der Reformation.

1850 k.

Acélmetszet.

Lapméret: 29,3×43 cm.

GN, Inv. Nr. HB 25200 Kapsel 1249a.

159. Eugène Deveria: Kálvin halálos ágyán.

1850 k.

Olaj, vászon.

80×102 cm.

DOUMERGUE, 1909. 87.

MC, dépôt de SHPF.

160. Husz János, Jeromos, Melanchthon, Kálvin, Gusztáv Adolf, Luther, Zwingli és Wyclef.

1. Jean Huss. 2. Heronimus. 3. Melanchthon. 4. Calvin. 5. Gustave Adolphe. 6. Luther. 7. Zwingli. 8. Wyclef.

19. század közepe.

J.b.l.: Lyon, chez Gadola, Cours de Brosse 2. J.j.l.: Imp. Gosselin, rue St. Jacques, 71, Paris.

MIR.

161. Kálvin profilportréja.

Illusztráció.

1854.

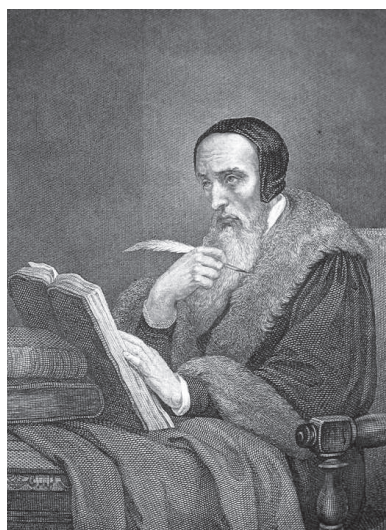
Rézmetszet.

Bechstein, Ludwig: Zweihundert deutsche Männer, Leipzig 1854.

162. Ary Scheffer: Kálvin portréja.

1858.

Olajfestmény.

163. Charpentier: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Calvin.

1858.

Litográfia.

J.: Ary Scheffer pinx. Impr. Lemercier, Paris. Charpentier lith.

41,0×29,5 cm.

DOUMERGUE, 1909. 87; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 222.

SHPF.

164. Kálvin János egészalakos szobra.

Joh. Calvin.

Fülkeszobor.

1858.

Szobor.

Wolfshagen, Dorfkirche, nyugati homlokzat.

*Charpentier:
Kálvin háromnegyed profilportréja,
1858*

165. Albert Anker: Kálvin profilportréja.

1859.

Olaj, vászon.

115×73 cm.

MHR.

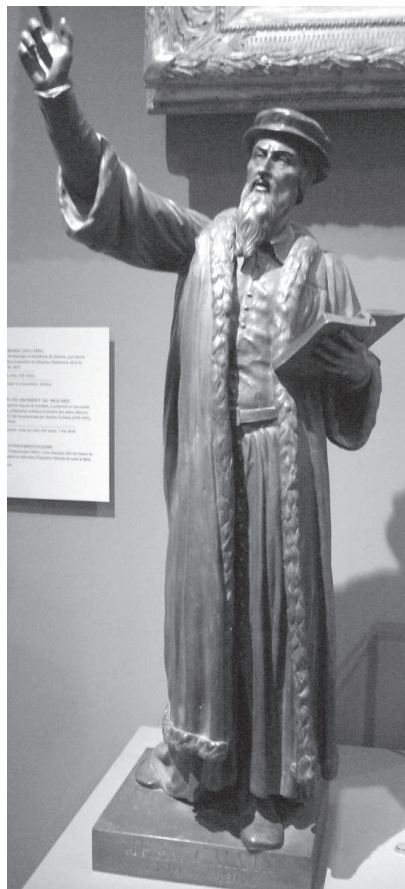
166. Claudius Poplin: Kálvin profilportréja.
1865 előtt.
Émail.
DOUMERGUE, 1909. 88.
MC.

167. Hugues Bovy: Kálvin profilportréja.
JOHANNES CALVINVS NATVS
NOVIODVNI 1509 MORTVVS
GENEVAE 1564.
Emlékplakett Kálvin halálának 300. évfor-
dulójára.
1864.
Bronz.
H. BOVY D'APRES A. BOVY.
6,0 cm átm.
DEMOLE, 1909. n. 76–79; *Stucker*, 1977. n.
789; WHITING, 1983. n. 731;
BROOKER–KING, 2005. n. 42.

168. Paul Schoeni – Mina Rambal: Kálvin
egészalakos szobra.
1876.
Bronz.
EPG, MHR.

168a. Konrad von Knoll: Kálvin és Luther
egészalakos szobra mellett Melanchthon,
Zwingli, Bucer, Franz von Sickingens és Huttens portréja medalionokban.
Emlékmű Luther születésének 400. és a pfalz luteránusai és evangélikusai egye-
sülésének 65. jubileumára.
1883.
Szobor és dombormű.
Márvány.
Kaiserslautern, Stiftskirche, előcsarnok északi részén.

169. Ferdinand Hodler: Kálvin és a négy szindikus a genfi kollégium udvarán. /
Kálvin és a négy professzor a genfi kollégium udvarán. / Kálvin mint rektor.
1883–1884.
Olaj, vászon.
100×130 cm.
DOUMERGUE, 1909. 88.
MAH.

*Paul Schoeni – Mina Rambal:
Kálvin egészalakos szobra, 1876*

170. Frank Edouard Lossier: Az első jutalomosztás a genfi akadémia diákjainak a Saint-Pierre székesegyházban, 1559. júniusában.

Première distribution des prix au Temple de Saint-Pierre. Juin MDLIX.

1884.

Cinkográfia.

J.: Ed. Lossier, 1884.

10,0×12,7 cm.

DOUMERGUE, 1909. 88.

A svájci művészeti szalon hivatalos album-katalógusa, Genf 1885.

171. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Illusztráció.

1885.

Hundred Greatest Men, The. New York: D. Appleton & Company, 1885.

172. Hugues Bovy – Edouard Lossier – Charles Richard: Genf városát szimbolizáló nőalak Viretvel, Bezával és Kálvinnal.

1535 1835.

Emlékplakett a reformáció 350. évfordulójára.

1885.

Ezüst és bronz.

ED. LOSSIER. INV. HUGUES BOVY SC.

6,0 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 80–81; *Stucker*, 1977. n. 284–286; ZAK, 1979. n. 312; SCHNELL, 1983. 472; WHITING, 1983. n. 792; CHAMAY, 2001. B15; BROOKER–KING, 2005. n. 43.

173. J. Maurice Reymond: Kálvin profilportréja.

IOAN CALVINVS VERE THEOLOGVS ECCLESIASTES GENEVEN.

PROMPTE ET SINCERE.

1888.

Dombormű.

J. M. REYMOND F 1888.

18,9×13,5 cm.

DEMOLE, 1909. n. 94; *Stucker*, 1977. n. 795; BROOKER–KING, 2005. n. IV.

174. Ott testvérek: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Johann Calvin.

Üvegablak.

19. század 2. fele.

Allenwiller, Saint-Michel protestáns templom.

175. Clappié: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja és nyolc életéből vett jelenet.

Jean Calvin.

19. század.

Litográfia.

Chez Gadola Editeur Cours de Brosses 2 Lyon. Lith. Clappié R[ue] de Jussieu 21.

45×32 cm.

MHR

176. Kálvin profilportréja.

Illusztráció.

19. század.

Metszet.

11,5×10,2 cm.

MHR.

177. E. Cauer: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Johann Calvin.

19. század.

Rézmetszet.

J.: Nach Hans Holbein gez. von E. Cauer. Gest. U. gedr. In der C. Schulgen-Bettendorfschen Kupferdruckerei in Bonn.

29,7×21,8 cm.

DOUMERGUE, 1909. 32; MAILLART-GOSSE, 1909. n. 72.

178. Kálvin profilportréja.

19. század.

Érem.

J.l.: JT.

4,7 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 82; BROOKER-KING, 2005. n. 44.

179. Kálvin profilportréja.

CALVIN

19. század.

Érem.

15,8 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 83; BROOKER-KING, 2005. n. 45.

180. Albert Decker: Kálvin profilportréja.

19. század.

Medalion.

J.l.: A DECKER.

18×14 cm.

DEMOLE, 1909. n. 95; BROOKER-KING, 2005. n. XVIII.

181. M. Bertrand: Kálvin profilportréja.

19. század.

Érem.

Bronz.

16 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 93; BROOKER-KING, 2005. n. 46.

MIR.

20. század

182. M. A. Jacot-Guillarmod: Kálvin profilportréja.

1509–64 CALVIN.

Emlékplakett.

1905.

Ezüst és bronz.

J.j.: A.J.G.

3,6×2,5 cm.

DEMOLE, 1909. n. 85–86; BROOKER-KING, 2005. n. 47.

183. Henri van Muyden: Kálvin a párizsi Montaigu kollégiumban.

Calvin élève du collège de Montaigu à Paris.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat első darabja.

1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

184. Henri van Muyden: Robert Olivétan és a fiatal Kálvin beszélget.

Entretien de Robert Olivétan avec le jeune Calvin.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat második darabja.

1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

185. Henri van Muyden: Kálvin írja az Institutio Religionis Christianae-t.

Calvin compose l'Institution chrétienne.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat harmadik darabja.

1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

186. Henri van Muyden: Farel marasztalja Kálvint Genfben.
Farel retient Calvin à Genève (1536).

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat negyedik darabja.
1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

187. Henri van Muyden: Farel és Kálvin távoznak Genfből.
Farel et Calvin bannis de Genève (1538).

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat ötödik darabja.
1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

188. Henri van Muyden: Kálvin visszatér Genfbe, és megjelenik a tanács előtt.
Calvin se présente à son retour (1541) au Conseil de Genève.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat hatodik darabja.
1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

189. Henri van Muyden: A libertinusik inzultálják Kálvint az Ile-hídon.
Calvin insulté par des Libertins sur le pont de l'Île.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat hetedik darabja.
1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

190. Henri van Muyden: Kálvin és a szindikuszok meglátogatják az újraalapított kollégiumot.

Calvin et les syndics visitent le Collège nouvellement fondé.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat nyolcadik darabja.
1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

191. Henri van Muyden: Farel, Bèze és Viret Kálvinnál.

Farel, Bèze et Viret chez Calvin.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat kilencedik darabja.

1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

192. Henri van Muyden: Kálvin teológiai előadást tart az auditoriumban.

Une leçon de théologie à l'Auditoire.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat tizedik darabja.

1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

193. Henri van Muyden: Kálvin a városházára viteti magát, hogy elbúcsúzzon a tanácstól.

Calvin se fait porter à l'Hôtel de Ville pour faire ses adieux au Conseil.

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat tizenegyedik darabja.

1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

194. Henri van Muyden: Kálvin halála.

Mort de Calvin (27 Mai 1564).

Tizenkét lapból álló jubileumi metszetsorozat utolsó darabja.

1909.

Metszet.

J.b.l.: H. v. M.

Denkinger, H., Jean Calvin. Genève, La Compagnie des pasteurs de l'église de Genève, 1909. Douze estampes de Henri van Muyden.

195. Henri van Muyden: Kálvin és Bèze az auditorium előtt.

Calvin et Bèze devant l'Auditoire.

1909.
Metszet.
J.b.l.: H. v. M.

196. L. Vallot – Mèroz: Kálvin profilportréja.
JEHAN CALVIN.
Érem.
1909.
Bronz.
L. VALLOT ET MÈROZ.
56×31 cm.
DEMOLE, 1909. n. 87; BROOKER-KING, 2005. n. 48.

197. Jacot-Guillarmod testvérek: Kálvin profilportréja.
350E ANNIVRE DU COLLEGE INSTITUTE PAR J. CALVIN GENEVE 1909
JACOT-GUILLARMOD FR.
Emlékplakett a Kálvin alapította akadémia 350. évfordulójára.
1909.
Bronz.
JACOT GUILLARMOD FR.
4,0×2,8 cm.
DEMOLE, 1909. n. 88; BROOKER-KING, 2005. n. 49.

198. Jacot Guillarmod testvérek: Kálvin profilportréja.
1509-64 CALVIN.
Emlékplakett a Kálvin alapította akadémia 350. évfordulójára.
1909.
Ezüst és bronz.
A.J.G.
3,6×2,5 cm.
DEMOLE, 1909. n. 89; BROOKER-KING, 2005. n. 50.

199. Jacot Guillarmod testvérek: Kálvin profilportréja.
1509-64 GALVIN (sic). POST TENEBRAS LUX.
Érem.
1909.
Ezüst és bronz.
J.: J.G.F.
2,4 cm átm.
DEMOLE, 1909. n. 90; BROOKER-KING, 2005. n. 51.

200. Jacot Guillarmod testvérek: Kálvin profilportréja.
1509-64 CALVIN. JUBILÉ DE CALVIN 1909.
Érem.

1909.

Bronz.

1,5 cm átm.

BROOKER–KING, 2005. n. 52.

201. A. M. Wolff: Kálvin profilportréja.

JOJVIL 1509 JEAN CALVIN JOJVIL 1909.

Érem.

1909.

Bronz.

J. a váll alatt: A M WOLFF.

6 cm átm.

Stucker, 1977. n. 789, 793–794; *WHITING*, 1983. n. 830; *BROOKER–KING*, 2005. n. 53.

202. Antoine Bovy: Kálvin profilportréja.

JOHANNES CALVINUS NATUS NOVIODUNI 1509 MOR TUUS GENEVAE
1564.

Emlékplakett Kálvin születésének 400. évfordulójára.

1909.

Aluminium.

10,8 cm átm.

BROOKER–KING, 2005. n. 54.

203. Mayer és Wilhelm: Kálvin profilportréja.

JEAN CALVIN 1509–1564.

Emlékplakett Kálvin születésének 400. évfordulójára.

1909.

Bronz.

J.: M & W St.

5,1×3,9 cm.

Megj. hely: Stuttgart.

Stucker, 1977. n. 794; *BROOKER–KING*, 2005. n. 55.

204. Albert Decker: Kálvin profilportréja.

1909.

Medalion Kálvin születésének 400. évfordulójára.

J.l.: A DECKER.

15,2 cm átm.

DEMOLE, 1909. n. 96; *Stucker*, 1977. n. 790; *BROOKER–KING*, 2005. n. XIX.

205. Maurice de Broutelles alias Maurice Reymond: Kálvin egészalakos ülőszobra.

1909.

Gipsz.

24,8×9×10 cm.
MAH.

206. Laverrière, Alphonse-Taillens, Jean-Landowski, Paul-Bouchard, Henri: Farel, Kálvin, Beza és Knox egészalakos álló szobra.

POST TENEBRAS LUX.

Emlékmű.

1908–1917.

Szobor és dombormű.

Kb. 100 m hosszú.

Monument international, 1936; *Reforme*, 1986;

BOUCHARD, 1983; McWILLIAM, 1995.

Genf, Parc des Bastions.

207. Caldwell: Kálvin bal-, Luther, Zwingli és Knox jobb profilportréja.

FOUR HUNDREDTH ANNIVERSARY OF THE REFORMATION 1517–1917.

Érem a reformáció 400 éves jubileumára.

1917.

Bronz.

J.: CALDWELL CC.

3,7 cm átm.

WHITING, 1983. n. 862; BROOKER-KING, 2005. n. 56.

208. J. Bootsma – Wienecke: Kálvin profilportréja.

JOANNES CALVINVS MDIX–MDLXIV.

Dombormű.

1930.

Bronz.

J.: AUTEURSRECHT J. BOOTSMA UTRECHT HOLLAND.

23,8×18,6 cm.

Stucker, 1977. n. 795; BROOKER-KING, 2005. n. VI.

209. Pierre Turin: Kálvin profilportréja.

JEAN CALVIN.

Érem.

1932.

Bronz.

J. a váll alatt: P. TURIN MCMXXXII.

6,8 cm átm.

Stucker, 1977. n. 793–794; ZAK, 1979. n. 379–380; CHAMAY, 2001. B16; BROOKER-KING, 2005. n. 58.

Maurice de Broutelles alias Maurice Reymond: Kálvin egészalakos ülőszobra, 1909

210. Georges Morin: Kálvin egészalakos szobra.

Calvin.

Emlékmű.

1935.

Szobor és dombormű.

Berlin, Gendarmenmarkt, Friedrichstadt Kirche, bejárattól jobbra.

211. Pierre Turin: Kálvin profilportréja.

JEAN CALVIN. IVE CENTENAIRE DE L'INSTITUTION CHRETIENNE PARIS MCMXXXV.

Érem Kálvin Institutio Religionis Christianae c. művének jubileumára.

1935.

Bronz.

J. a váll alatt: P. TURIN MCMXXXII.

6,8 cm átm.

Megj. hely: Párizs.

BROOKER-KING, 2005. n. 59.

212. Kálvin profilportréja.

JOANNES CALVINVS MDIX-MDLXIV. INSTITUTION DE LA RELIGION CHRETIENNE 1535 1935.

Plakett Kálvin Institutio Religionis Christianae c. művének jubileumára.

1935.

Bronz.

6,0×4,7 cm.

Stucker, 1977. n. 793–794; *WHITING*, 1983. n. 913; *BROOKER-KING*, 2005. n. 60.

213. Luc Jaggi: Kálvin egészalakos portréja.

VIRET FAREL BEZE 1536. IV CENTENAIRE DE LA REFORMATION 1936.

Érem a reformáció 400. éves évfordulájára.

1936.

Bronz.

LUC JAGGI SC.

4 cm átm.

Stucker, 1977. n. 270; *ZAK*, 1979. n. 390; *WHITING*, 1983. n. 915;

BROOKER-KING, 2005. n. 63.

214. Doumenc: Kálvin bal profilportréja.

JEAN CALVIN 1509 1564.

Érem.

1954.

Bronz.

5,6 cm átm.

Stucker, 1977. n. 793–794; *BROOKER-KING*, 2005. n. 64.

215. Doucet Clementz: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.
JEAN CALVIN.

Plakett.

1959.

Bronz.

J.j.: DOUCET CLEMENTZ.

7,2×4,7 cm.

Stucker, 1977. n. 794; BROOKER–KING, 2005. n. 65.

216. Doucet Clementz: Kálvin profilportréja.

LVX SCHOLAE GENEVENSIS 1559–1959.

Érem a genfi kollégium 400. évfordulójára.

1959.

Ezüst és bronz.

J.j.: DOUCET CLEMENTZ.

4,3 cm átm.

Stucker, 1977. n. 789, 794; BROOKER–KING, 2005. n. 66.

217. Kruseman: Kálvin portréja.

Érem Kálvin születésének 450. évfordulójára.

1959.

Vas.

9 cm átm.

Stucker, 1977. n. 792; BROOKER–KING, 2005. n. 67.

218. Henri Dropsy: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

JEAN CALVIN.

Érem.

1960.

Bronz.

J.j.: H. DROPSY.

BROOKER–KING, 2005. n. 68.

219. A. Colombo: Kálvin profilportréja.

JEAN CALVIN 1509 1564.

Érem.

1963.

Arany.

3,7 cm átm.

BROOKER–KING, 2005. n. 69.

220. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

Elsőnapig bélyeg.

1964.

221. Cabral Antunes: Kálvin profilportréja.

CALVINO.

Plakett.

1970 k.

Bronz.

J.l.: ANTUNES.

8,8×7,4 cm.

BROOKER-KING, 2005. n. 70.

222. Ralph Menconi: Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja és Knox profilportréja.

THE PRESBYTERIANS. JOHN CALVIN. JOHN KNOX.

Érem.

1971.

Arany, ezüst és bronz.

J.b.: RALPH MENCONI 1971.

4,4 cm átm.

BROOKER-KING, 2005. n. 71.

223. Kálvin profilportréja.

JEAN CALVIN 1509–1564.

Érem.

1985.

Arany.

4,4 cm átm.

BROOKER-KING, 2005. n. 72.

224. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

450 JAHRE 450 ANS REFORMATION 1536–1986. JEAN CALVIN 1509–1564.

Érem a reformáció 450. jubileumára.

1986.

Arany és ezüst.

3,3 cm átm.

BROOKER-KING, 2005. n. 73.

225. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

JOHANNES CALVIN 1509–1564. 700 JAHRE EIDGENOSSENSCHAFT 1291 1991 700 ANS DE LA CONFEDERATION HELVETIQUE 700 ANNI DELLA CONFEDERAZIONE ELVETICA.

Érem a svájci konföderáció 700. évfordulójára.

1991.

Arany és ezüst.

3,3 cm átm.

BROOKER-KING, 2005. n. 75.

226. Pobjoy Mint: Kálvin profilportréja, Luther háromnegyed profilban ábrázolt portréja, VIII. Henrik király álló alakja.

REFORMATION OF THE CHURCH 1517 1 CROWN. ISLE OF MAN 1998 ELIZABETH II.

Érem.

1998.

Arany, ezüst és nikkell.

3,8 cm átm.

Megj. hely: Man-sziget.

BROOKER-KING, 2005. n. 77.

227. Kálvin profilportréja, Luther háromnegyed profilban ábrázolt portréja, VIII. Henrik király szembe portréja.

REFORMATION HENRY VIII LUTHER CALVIN 1517. GREENWICH MERIDIAN 2 0°0'0" THE OFFICIAL MILLENNIUM MEDAL COLLECTION.

Érem.

1998.

Fehér fém.

2,8 cm átm.

Megj. hely: Szingapúr.

BROOKER-KING, 2005. n. 78.

228. Kálvin háromnegyed profilban ábrázolt portréja.

JEAN CALVIN 1509–1564. HELVETIA.

Érem.

20. század.

Arany.

4 cm átm.

BROOKER-KING, 2005. n. 74.

229. Kálvin egyésszalakos álló portréja.

JOHANNES CALVIN. HISTORIA HELVETICA.

Érem.

20. század.

Ezüst.

4 cm átm.

BROOKER-KING, 2005. n. 76.

230. Kálvin profilportréja.

JOHANNES CALVIN 1509–1564.

Érem.

20. század.

Porcelán.

J. hátoldalon: Royal Delft. Gyártó: Koninklijke Porceleyne Fles Royal Delft of Holland.

17,8×17,8 cm.
 Megj. hely: Delft.
 BROOKER–KING, 2005. n. X.

21. század

231. Kálvin profilportréja.
 IOHANNES CALVINVS FRENCH roast.
 Francia pörkölt kávé csomagoláscimkéje.
 2007.
spurgeon.wordpress.com/2007/10/23/starbucks/ (2008. július 6.)

232. Nina „Space Coyote” Matsumoto: Kálvin és Hobbes átkelnek egy hídon.
 John Calvin and Thomas Hobbes.
 Karikatúra.
 2007.
 J. b. l.: Matsumoto.
<http://www.deviantart.com/print/1991366/> (2008. június 3.)

Bibliográfia

- 400 ans d'iconographie, 1964 – 400 ans d'iconographie calvinienne; 1564–1964.* Salle Lullin; (Mars–juin 1964) Ville de Genève; Bibliothèque Publique et Universitaire. Exposition organisée par Paul CHAIX. Genf, 1964.
- AUBERT, 1930 – AUBERT, Fernand, *Note sur un portrait inconnu de Calvin (XVIIe siècle)*. In *Genava VIII*(1930), 98–103.
- AUBERT, 1931 – AUBERT, Fernand, *A propos du portrait de Calvin appelé gravure de Strasbourg*. In *Genava IX*(1931), 184–190.
- AUBERT, 1934 – AUBERT, Fernand, *Un Calvin peu connu de la collection Maillart-Gosse*. In *Genava XII*(1934), 172–174.
- BEZA, 1575 – BEZA, Theodoro, *Joannis Calvinii vita*. In *Joannis Calvinii epistolae et responsa, quibus interiectae sunt insignium in ecclesia Dei virorum aliquot epistolae*. Genevae, 1575.
- BLANKE, 1957 – BLANKE, Fritz, *Rezension von: Weerda, Jan, Holbein und Calvin: ein Bildfund mit sieben Calvinbildern, Neukirchen, Kreis Moers, 1955*. In *Schweizer Monatshefte*, 37(1957), 424–425.
- BOISSONNAS, 1962 – BOISSONNAS, Henri, *Le vrai visage de Calvin*. In *Genava X*(1962), 73–83.
- BOUCHARD, 1983 – BOUCHARD, Marie, *Henri Bouchard, Paul Landowski et le Monument de la Réformation (1908–1917) à Genève: Histoire d'un concours*

- international*. In Bulletin de la Societe de l'histoire de l'art français, 1983, 263–275.
- BOURDERY–LACHENAUD, 1897 – BOURDERY, L. – LACHENAUD, E., *Léonard Limosin, peintre de portraits: l'oeuvre des peintres émailleurs de Limoges*. Paris, 1897.
- BOURGOING, 1583 – BOURGOING, Jacques, *De Origine, usu et ratione vulgarium vocum linguae gallicae, italicae et hispanicae, libri primi sive A centuria una*. Ad Henricum Tertium Cristianiss. Galliae et Poloniae Regem. Parisiensi consiliario regio. Pacate lector aemulare haud inuide. Parisiis: Ex typographia Steph. Prevosteau, haeredis Guil. Morelii in Graecis Typogr. Regii, in clauso Brunello, 1583.
- BROOKER–KING, 2005 – BROOKER, Darrin R.– KING, Robert J., *A Compendium of Historical Medals Commemorating the Life and Works of John Calvin*. Lux Publications, 2005.
- CAVALLI-BJÖRKMAN, 2008 – CAVALLI-BJÖRKMAN, Görel, *Giuseppe Arcimboldo: Der Jurist*. In *Arcimboldo 1526–1593*. Hrsg. von Sylvia FERINO-PAGDEN. Skira, 2008, 170, 172.
- CHAMAY, 2001 – CHAMAY, Jacques, *Homère chez Calvin. Figures de l'hellénisme à Genève*. Catalogue de l'exposition. Éditions Droz, Genève, 2001.
- CHEVALLIER, 1893 – CHEVALLIER, Paul, *Catalogue des objets d'art et de haute curiosité, antiques, du Moyen-Age et de la Renaissance, composant l'importante et précieuse collection Spitzer*. Paris, 1893.
- DARNIS, 1977 – DARNIS, Jean-Marie, *Henri-François Brandt (1789 – 1845): Grand Prix de Rome, premier médailleur de la Monnaie royale de Berlin*. In Bulletin Le Club Français de la Médaille, 54 (1977), 174–181.
- DEHIO, 1989 – DEHIO, Georg, *Handbuch der Deutschen Kunstdenkmäler. Bayern III: Schwaben* (Bearb. von Bruno BUSHART und Georg PAULA). München, 1989.
- DEMOLE, 1909 – DEMOLE, Eugène, *Inventaire des medailles concernant Calvin*. In DOUMERGUE, Emile, *Iconographie Calvinienne*. Lausanne, Georges Bridel & Cie, 1909, 259–275.
- DOUMERGUE, 1909 – DOUMERGUE, Emile, *Iconographie Calvinienne*. Lausanne, Georges Bridel & Cie, 1909.
- GAUTROT, 2003 – GAUTROT, André, *Pierre Woeiriot, les Briot et les Guichard: graveurs, médailleurs et monnayeurs; biographie; au Pays des fondeurs de cloches du Bassigny*. Langres, 2003.
- HECKER, 1978 – HECKER, Adelheid, *Medaillen von Henri François Brandt (1789 bis 1845) in der Sammlung des Märkischen Museums*. In Jahrbuch des Märkischen Museums, 4 (1978), 97–104.
- HENSELER, 1881 – HENSELER, Ant., *Antoine Bovy artiste graveur en médailles, sa vie et ses principales oeuvres*. Fribourg, 1881.
- HOLLSTEIN, 1953 – HOLLSTEIN, H., *Dutch and Flemish Etchings, Engravings and Woodcuts ca. 1450–1700*. Vol. 7. Amsterdam, 1953.
- HOLLSTEIN, 1981 – HOLLSTEIN, F. W. H., *Dutch and Flemish etchings, engravings and woodcuts 1450 – 1700*. vol. 25. *Pieter Schenck*. Comp. by G. S. KEYES. Ed. by K. G. BOON. Amsterdam, 1981.

- HOLLSTEIN, 1986 – HOLLSTEIN, F.W.H., *German engravings etchings and woodcuts. ca. 1400–1700*. Vol. 15B: *Balthasar Jenichen to David Kandel*. Amsterdam, 1986.
- Illustrated Bartsch*, 1988 – *The illustrated Bartsch*. Vol. 19,2 formerly vol. 9 (part 2). *German masters of the sixteenth century: Hans Rudolf Manuel (Deutsch), Tobias Stimmer*. Ed. by Jane S. PETERS. New York, Abaris Books, 1988.
- JACQUOT, 1892 – JACQUOT, Albert, *Pierre Woëriot: les Woëriot-Woëriot, Orfèvres-graveurs lorrains*. Paris, 1892.
- KRIEGESKORTE, 2000 – KRIEGESKORTE, Werner, *Giuseppe Arcimboldo*. Taschen, 2000.
- LEGRAND–SLUYS, 1954 – LEGRAND, F. C. – SLUYS, F., *Some Little-Known 'Arcimboldeschi'*. In *The Burlington Magazine*, Vol. 96, No. 616 (Jul., 1954), 210–214.
- MAILLART-GOSSE, 1909 – MAILLART-GOSSE, H., *Catalogue des portraits gravés de Calvin*. In DOUMERGUE, Emile, *Iconographie Calvinienne*. Lausanne, Georges Bridel & Cie, 1909, 223–258.
- MAIMBOURG, 1682 – MAIMBOURG, Louis, *Histoire du Calvinisme*. A Paris, chez Sébastien Mabre-Cramoisy, 1682.
- MAUÉ, 1989 – MAUÉ, Hermann, *Medaillenpläne des Kardinals Damian Hugo von Schönborn aus dem Jahre 1716: Entwürfe von Albrecht Krieger, Johann Friedrich Roth und Christian Wermuth*. In *Anzeiger des Germanischen Nationalmuseums*, 1989, 243–258.
- MAYOR, 1891 – MAYOR, Jacques, *Notice des médaillons et modèles d'Antoine Bovy*. Genève, 1891.
- MCWILLIAM, 1995 – MCWILLIAM, Neil, *Monuments, Martyrdom, and the Politics of Religion in the French Third Republic*. In *Art Bulletin*, 77:2 (1995:June), 186–206.
- MOLINIER, 1891 – MOLINIER, Emile, *L'émaillerie*. Bibliothèque des merveilles, Hachette, Paris, 1891.
- Monument international*, 1936 – *Monument international de la Réformation à Genève: Guide-mémorial. International Monument of the Calvinian Reformation. Internationales Denkmal der Genfer Reformation*. Genève, Kundig, 1936.
- PANNI, 1998 – PANNI, Frédéric, *Le musée Jean-Calvin à Noyon: pour une histoire religieuse de la Réforme*. In *Trésor d'église, musée d'art religieux: quelle présentation?* (Cahiers de l'École Nationale du Patrimoine 2) Paris, 1998. 138–149.
- Reforme*, 1986 – *Une Réforme (1536), un mur, des projets*. Exh. cat., Chateau de Penthes, Geneva, 1986.
- RÉVÉSZ, 1909 – RÉVÉSZ Imre, *Kálvin élete és a kálvinizmus. Emlékül a nagy reformátor halála évének háromszázados fordulatára*. Pest, Osterlamm K., 1864, 1909³.
- ROLLAND, 1899 – ROLLAND, Romain, *L. Bourdery et E. Lachenaud, Léonard Limosin*. In *Revue historique*, janvier–février 1899, 177.
- ROUGEMONT, 1989 – ROUGEMONT, Denise de, *Henri-François Brandt*. In *Nouvelle Revue neuchâteloise*, 22, été 1989, 28–32, 40, 50–52.
- SCHNELL, 1983 – SCHNELL, Hugo, *Martin Luther und die Reformation auf Minzen und Medaillen*. München, Klinkhardt & Biermann, 1983.
- SCHNELL, 1991 – SCHNELL, Hugo, *Kath. Pfarrkirche St. Michael Bertoldshofen*. (Schnell & Steiner Kunstführer, Nr. 647). München, Zürich, 3., Neubearb. Aufl. 1991.

- STAEHELIN, 1863 – STAEHELIN, L., *Johannes Calvin. Leben und ausgewählte Schriften*. Elberfeld, 1863.
- STEGUWEIT, 1997 – STEGUWEIT, Wolfgang, *Gegossene Kleinreliefs von Henri François Brandt (1789–1845) und weiteren Berliner Medailleuren aus dem zweiten Drittel des 19. Jahrhunderts. Experimente zur Belebung der Medaillenkunst*. In *Medaillenkunst in Deutschland von der Renaissance bis zur Gegenwart: Themen, Projekte, Forschungsergebnisse*. Hrsg. von Rainer GRUND. Dresden, 1997, 111–125.
- Stucker, 1977 – *Histoire numismatique du protestantisme (collection Stucker); Monnaies de Lorraine: Vente à Paris, Drouot Rive Gauche, 21–23 novembre 1977 / Palais d'Orsay, Paris*. Paris, Emile Bourgey, 1977.
- Van Muyden, 1936 – *Henry Van Muyden*. Exposition Posthume. D'oeuvres Du Peintre Henry Van Muyden 1860–1936. Geneva Switzerland, The Gallery. 1936.
- WALLENSTEIN, 1997 – WALLENSTEIN, Uta, *Zur Ikonographie der Rückseitengestaltung am Beispiel thüringischer Medaillen des Barock und Klassizismus: Antikenrezeption bei Wermuth, Koch und Helfricht*. In *Medaillenkunst in Deutschland von der Renaissance bis zur Gegenwart: Themen, Projekte, Forschungsergebnisse*. Hrsg. von Rainer GRUND. Dresden, 1997, 72–83.
- WEERDA, 1955 – WEERDA, Jan, *Holbein und Calvin. Ein Bildfund*. Neukirchen/ Kreis Moers, Buchh. des Erziehungsvereins, 1955.
- WHITING, 1983 – WHITING, R.B., *Collection Prof. Robert B. Whiting, Coins and medals of Martin Luther and the Reformation*. Spink/Bullowa Auction. Zurich, 1983.
- WINKLER, 1999 – WINKLER, Mary G., *Calvin's portrait: representation, image, or icon?* In *Seeing beyond the word: visual arts and the Calvinist tradition*. Hrsg. Paul CORBY FINNEY. Eerdmans, 1999. 243–251.
- WOHLFAHRT, 1992 – WOHLFAHRT, Cordula, *Christian Wermuth: ein deutscher Medailleuer der Barockzeit = A German medallist of the Baroque age*. London: British Art Medal Society [u.a.], 1992.
- ZAK, 1979 – ZAK, H. E., *The Story of Martin Luther and the Reformation As Told By The Coin*. Jess Peters auction catalog, Inc., 1979.

Summary

Despite the vast research on historical iconography, little is known about the representations of John Calvin. The overall image that emerges from previous literature is to be detailed and deepened: since the monograph of Émile Doumergue from 1909 many partial studies came to light but comprehensive analysis is still missing. This study scrutinizes the technical, functional and artistic perspective of more than two hundred representations. The iconographical analysis leads to a categorization into four main types: 1. portrait in three-quarter profile and profile, 2. half or full figure in sitting or standing pose, 3. Calvin with other reformers, allegorical and satirical scenes, 4. scenes

of the life of Calvin. The paper adds nuance to the understanding of the visual culture of the Reformation and the Counter-Reformation. This study is an examination of the links between the paintings and medals commissioned by highly educated people and the popular engravings which generally follow previous representations. On the basis of chosen examples I examine the artistic tradition of Calvin, the historical periods of the iconography, their main characteristics and the representations renewing the iconography. The main characteristic of the representations is the great variety of subjects, techniques, genres, types and functions. In this respect, the iconography of Calvin is as rich as that of Luther, Farel, Hus or Zwingli. I analysed the process in the course of which the portrait tradition developed from the first pictures and in short time the major representation types and allegorical compositions were created. The iconography attests to the constant change of the Calvin image in the eyes of contemporaries and the posterity. The motifs of the different portraits composed in the life of the reformer mixed with each other. I found several examples for the use of popular models and fictitious representations. In addition to the permanent elements one can find many innovations in composition and the use of motifs. Calvin represents the type of the Reformer and the theologian, whose features were recorded on portraits by his followers and on caricatures by his enemies. In the 16th and 17th century the functions of the representations were evocation, religious propaganda, argumentation and illustration. In this period the iconography had an important role in the ideology of religious battles. In the 18th century the iconography fell into a temporary decline and few new types were created in addition to the previous motifs. The first half of the 19th century is characterised by an upswing during which many original types were produced. On the occasion of the jubilee of the Reformation, many new types appeared in the 19th and 20th century and the use of the iconography for political and ideological purposes continued. The process of the artistic tradition was not interrupted and its inspiration was renewed. The study is followed by a catalogue of the about 240 analysed representations originating from many countries (France, Switzerland, Germany, the Netherlands and England).